

T911.5642221
AKA
1945
c.1

547

FİZİKİ DURUM :

- 1 - Bahçe Kazasının yeri, sınırları ve genişliği
- 2 - Avarak ve toprak
- 3 - İklim (Sıcaklık, yağış, rüzgarlar)
- 4 - Toprak ve Su Durumu
- 5 - İzoğrafya

İKTİSADİ DURUM :

- 1 - Tarihçe, Tarihi Eserler ve Anıtlar
- 2 - Kazanın Mülki ve İdari Durumu
- 3 - İktisat
- 4 - İşyeri ve İşyeri tipleri

BAHÇE KAZASI MONOGRAFYASI

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

EDEBİYAT FAKÜLTESİ

COĞRAFYA ŞUBESİ

Söm: 7 - 8

2468

MELİHA AKA

M. Adıgüzel'e komutanlığı

16.6.45

M. Adıgüzel

PLAN

I - FİZİKİ DURUM :

- 1 - Bahçe Kazasının yeri, hudutları ve genişliği
- 2 - Avarız ve Bünye
- 3 - İklim (Suhunet, yağış, rüzgarlar)
- 4 - Toprak ve Nebat Örtüsü
- 5 - İdrografya

II - BEŞERİ DURUM :

- 1 - Tarihçe, Tarihi Eserler ve asayiş
- 2 - Kazanın mülki ve İdari taksimatı
- 3 - Nufus
- 4 - İskan şekli ve Mesken tipleri
 - a - Merkez (Bahçe Kasabası)
 - b - Köyler
- 5 - Kültür Faaliyeti ve Tahsil Müesseseleri
- 6 - Sıhhi Durum ve Su meselesi (Kasaba ve Köylerde)
- 7 - Belediye Faaliyeti

III - İKTİSADİ DURUM :

- 1 - Ziraat ve Meyvecilik
- 2 - Hayvan yetiştirme
- 3 - Sınai Faaliyet
- 4 - Ticari Faaliyet
- 5 - Ormanlar
- 6 - Yollar ve Nakil Vasıtaları

Ö N S Ö Z

Bahçe Monografyası ismi altında meydana getirmeye çalıştığım tetkik mevzuumu Kıymetli Hocam Besim Darkot'tun sistemini esas ittihaz ederek ve araştırmalarımı bir nevi hareket mebdeî telakki ederek tetkiklerime başladım. Mahallinde yaptığım müşadelerimi bu sistem metodu dahilinde toplamaya çalıştım.

Bahçeyi intihabımda bu şirin kasabaya karşı duyduğum sempatinin büyük rolü vardır. Adanaya yakın oluşu da isteğimi daha iyi bir şekilde tatbik imkanını bahşetmiştir.

Araştırmalarımı başladığım vakit Kazaya ait yazılmış tek bir eser bulamadım. Ancak bazı eserlerin Bahçe hakkındaki pek cüzi mahiyette olan temalarından istifade edebildim. Bu sebeble vazifemde mahalli müşadelerim daha büyük bir yer işgal etmektedir.

Müşadelerimde Kaymakam Ahmet Topaloğlu ve Haruniye Köy Enstitüsü Müdürü Lütfi Dağlar bana büyük kolaylıklar göstermişlerdir.

Kendilerine ve Kıymetli bilgileri ile Cografî kültür edinebilme imkanlarını hazırlayan Sayın Hocalarıma burada teşekkürü bir borç bilirim.

Etüdümü daha ziyade istifade kaynaklarının yokluğu yüzünden şahsi müşadelerime istinaden yapabildim. Bu sebepten birçok noksan ve hatalarımın olacağı şüphesizdir. Hocalarıma bunu, bu ciheti göz önünde tutarak hoş göreceklərini umarım.

I - FİZİKİ DURUM :

I - Bölge Kazan'ın yeri, hudutları ve genişliği :

Bölge Kazan güney Anadolu'nun doğusunda Çukur Ova'nın batı kenarında olup, güneyde Akdeniz Denizi ile iç Anadolu'dan Toroslarla ayrılmıştır.

Kuzeyden Adana'nın Kasaplı Kasası, doğudan Maraş vilâyeti, güneyden

Antalya vilâyeti, güneyden Gaziantep Kasası, batıdan Çayhan Kasası ile çevrilidir.

Bölge bu hudut dahilinde kalan alan yaklaşık 1000 Km²'dir.

II - İKLİM VE HAVA :

Bölge kuru dağları ve ovaları ile karakulada bir konumda olup, kışın kuzeyden gelen rüzgarlar (Kuzey kıvrım Çukur dağları) Toros (Anı Torosları) dağları kuzey ve kuzey doğuya doğru 2000 metreyi aşan yükseklikte

B İ B L İ Y O G R A F Y A

- 1 - M.M. Blumenthal (Niğde ve Adana vilâyetleri dahilindeki Torosların jeolojisine bir bakış) M.T.A Enstitüsü yayınlarından seri B No: 6 Ankara 1941
- 2 - İsmail Hakkı Uzunçarşılıoğlu (Anadolu Beylikleri) T.T.K. yayınlarından seri 8 No: 2 S.4245 Ankara
- 3 - Tarihî Osmanî Encümeni mecmuası (Elbistan ve Maraşta Zülkadir oğulları Hükümeti) Cüz 25 - 36 , 37 - 44 , 90 - 96
- 4 - İstatistik Umum Müdürlüğü 1927 - 1935 - 1940 Genel Nüfus sayımları istatistikleri
- 5 - Kaymakam Bedri İlhan beyin Ahvali Umumiye Raporu
- 6 - Köy Enstitüleri Dergisi 1944 Ankara
- 7 - Belediyeler Dergisi

I - FİZİKİ DURUM :

I -Bahçe Kazasının yeri, hudutları ve genişliği :

Bahçe Kazası güney Anadolunun doğusunda Çukur Ovanın devamı olup,güney doğu Anadoludan Gavur dağları ile iç anadoludan Toroslarla ayrılmıştır.

Kaza Kuzeyden Andırın Kazası, Kuzey doğudan Maraş vilâyeti,doğudan Gazianteb vilâyeti,güneyden Osmaniye Kazası,batıdan Ceyhan Kazası ile çevrilmiştir.

Çizilen bu hudut dahilinde kalan Kaza arazisi yüz ölçümü 1060 Km² dir.

A V A R I Z ve B Ü N Y E :

Kaza Arazi dağları ve ovaları ile harikulade bir manzara arzeder.Kazanın etrafını çeviren Anamus (Kuzey kısmı Gavur dağları) Toros (Anti Torosların güney kısmı) dağları kuzey ve kuzey göguya doğru 2000 metreyi aşan yükseklikler meydana getirirler.Akdeniz alemini tamamen tebarüz ettiren yeşilliklerle kaplı,zirveye doğru yeşilligini kaybeden ve bir sis dumanı içinde kalan bu azametli dağlar insana doyulmaz bir haz verir.Cesim bir duvar gibi görünen yüksek zirvelerin sinesinde barınan irili ufaklı çeşitli Geçitler (En mühimi Ayran Geçidi)sayesinde güney anadoludan güney doğu Anadoluya geçmek mümkün olur.

Dağların batı ve güney batısında kalan ovalık kısımda Ceyhan Nehri ve kollarının suladığı oldukça geniş ve mümbit bir arazi parçası uzanmaktadır ki burada esasen zirai kazavolan Bahçe kazasının en belli başlı ziraati yapılmakta ve diğer yerlere nisbetle daha iyi verimi alınmaktadır.

Kaza arazisi umumiyetle dağlık ve ovalık olduğu için Dağlık ve Ovalık diye ikiye ayırmak doğru olur.

I - Dağlık Saha :

Kaza arazisinin hemen hemen yarısı vasatı 1000 metreyi bulan dağlarla arızalanmıştır. Dağlar mintikalarına güney - doğu, Doğu ve Kuzey - doğu kısmında Güney - batıdan Kuzey - Doğuya uzanır.Meyil Kuzey - Doğuya doğru tedricen yükselir.

Akdenizden başlayarak evvela kuzey doğuya sonra kuzeye dönen ve Maraşa doğru uzanan Amanosların kuzey yarısı (Gavur Dağları) Kaza hudutları dahilindedir.Amanoslar Bahçe - Fevzi Paşa demiryolunun geçtiği yerde 1000 metreden aşağı düşmemek suretiyle biraz alçalır. Bu kısmın kuzey ve güneyinde tekrar 2000 metreye varır.Amanoslar Kaza hudutlarına hemen girdiği yerde Gök Pınar Dağı ismini alır. (1080 metre) Bunun kuzey doğuya doğru devamını 2000 metre irtifaya varan Gökçe dağ teşkil eder. Bahçe - Fevzi Paşa demiryolunun geçtiği kısımda 1000 metreye kadar alçalarak kuzeyde 1800 metreye yükselir.ve Akça dağı meydana getirir.Bunun kuzey batısında Şimşir Dağı(1200 metre) ve bunun da kuzey batısında mintikanın hem kapladığı saha hemde yüksekliği bakımından bariz avarızı olan heybetli zirvesi ile nazarı dikkatı çeken Sahra dağı görülür.

(1750 metre) Bunlar kuzey doğuya doğru uzanarak Kaza hudutlarına yakın bir yerde 1900 metre irtifalı Ada dağına varır.Sahra dağının kuzey batısında Haruniye nahiyesinin hemen yanında yükselen ve uzun zaman insanlara merce olan 1800 metrelik yüksek tepeler taşıyan Dumanlı dağı ve bunun kuzey doğusunda devamı olan Hüseyin oğlu dağları yükselir. Bu dağların kuzeyinde vadilerle yarılmamaş oldukça geniş ve yüksek Piçli yaylası göze çarpar. Bu yaylanın E kısmı Farsak deresi ile birdenbire kesilmiştir.Dumanlı dağının kuzeyine ve Haruniye nahiyesinin kuzey - doğusuna tesadüf eden yerler 2100 metreye yükselen Döldül dağı ve bunun devamı olarak Zindegan dağı kaza hudutları dahilinde hakim bir avarız teşkil ederler.Kışın karla,yazında sisli tepeleri ile kolayca seçilebilir.Bundan sonra Dağlar (Amanoslar) Bahçe kazası hudutlarından çıkar.Maraş güneyinde güney doğu Torosların batı ucuna kavuşarak nihayet bulur. Döldül dağının güneyinde oldukça geniş bir düzlük görülürki Çalsak yaylası adını alan bu yayla güney ve kuzeyinde yükselen dağlar arasında adeta bir ova manzarası arzeder.

Bu dağlar (Amanoslar) üçüncü zamanda teşekkül etmiş genç dağlardır.Burada hakim farmasyon Kretase (Cretace) kalkerleridir.Üzerleri neojen (3 üncü zaman sonu)arazisi ile örtülmüştür.Bu örtü Çalsak ve Piçli yaylalarında oldukça kalındır.Dağların dik yamaçlarında ve zirvelerde neojen örtüsü süprülerek alttaki Kretase arazisi meydana çıkmıştır.

Dağlar yüksek ve dik olduğu için akar sular bu dağların arasından geçerken derin ve dik vadiler açarak gömülmüşlerdir.Erasyon oldukça şiddetlidir.

2 - O V A L I K S A H A :

Kazanın batı ve kuzey batısında uzanan ova Düziçi ovasıdır.Düziçi ovası Ceyhan ovasının kaza hudutları dahilinde kalan batı kısmına verilen isimdir. Ova üçüncü zamanda takımı ile yükselen torosların yanında bir çöküntü sahasıdır Ceyhan nehri bu ovayı batıdan tahdit eder . Yavaş yavaş Ceyhan ve kolları ile parçalanmıştır. Rusubi tabakanın kalınlığı Ceyhan nehrine doğru artar.Akar sular sel rejimine haiz nehirlerdir .Sagnak yağmurları ile beslendikleri için Erosyon şiddetlidir.Ova geniş mesafeler üzerinde yayılmıştır. Biraz yüksek ve dağlık sahalarda nehirler vadilerini fazla derinleştirerek gömülmüşlerdir.Yazın nehirlerin ekserisi kuruyarak yatakları kuru vadiler halinde ortaya çıkar,bazılarında ince dereler halinde akarak hiç bir suretle istifade edilmeyecek hale gelirler. Üçüncü zamanda dağlar yükselirken ova kısmı alçalmıştır.Bu sahada kretase kalkerlerinin altında devon arazisi dalmış üzerleri neojene ait Marnlı ve Greli arazi ile örtülmüştür.Örtü bazı yerlerde zayıf bazı yerlerde kalındır.Anti Toroslar kuzeyden güneye doğru yüksekliğini kaybederek ovanın örtüsü altına dalmışlardır.Fakat yer yer kalker ve kanklomerallardan müteşekkil tepeler bu örtüyü yararak avarızı meydana getirmişlerdir.

Çüncü zamanda daglar yükselirken ova kısmı algalmıştır.Bu sahada kratase kal-kerlerinin altında devon ve arazisi dalmış üzerleri neojene ait marlı ve greli arazi ile örtülmüştür. Örtü bazı yerlerde zayıf bazı yerlerde kalındır.Antitroslar kuzeyden güneye doğru yüksekliğini kaybederek ovanın örtüsü altına dalmışlardır. Fakat yer yer kalker ve kanglomeralardan müteşekkil tepeler bu örtüyü yarararak avarız meydana getirmişlerdir.

İ K L İ M :

Kaza dahilinde rasat istasyonu yoktur. Yapmak için teşebbüse geçilmiştir. Üç sene evvel yapılan Osmaniye rasat istasyonu, Dört Yol rasat istasyonu ve İslahiye rasat istasyonlarından istifade ediyoruz.

S U H U N E T :

Bahçe irtifalı sebebiyle iklimi mutedildir.Yazla kış suhnet farkı pek bariz değildir. Kışın suhnet 10 - 20° ce arasındadır.Yazın ise 20 - 25° arasındadır.Yazın pek sıcak olmaz. Azami sıcaklık 35° yi aşmaz.yaz ayları biraz sıcak geçer. Ova kısmı ise oldukça sıcaktır.Suhnet 35 - 38° arasındadır. 40° ye kadar çıktığında vakidir.En fazla sıcak geçen ay agustos ayıdır. Halk bu ayın sıcaklığını belirtmek için (Sağır ay) diye tabir eder. Kaza dahilinde meteoroloji istasyonu olmadığı için suhnet rasadları yapılmamıştır. Suhnetin seyri hakkında bir fikir vermek için Adanaya ait yapılan rasadların neticesini zikretmek faydalı olacaktır.

İslâhiye'nin aylık suhnet vasatısı.

Sene	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Vasati
1941	6	9,5	10,5	16,6	23	25,1	-	-	23,8	16,4	12,6	2,9	18
1942	1,2	7,2	10,1	15,6	21,6	26,7	-	26,9	24,2	17,7	11,7	7,4	17
1943	4,5	4,5	6,5	13,1	19,1	23,7	26,9	28,7	25,8	20,2	14,8	8,6	19
1944	-	6,5	10,8	15,5	18,7	24,8	26,6	26,6	25,1	-	-	-	-

Osmaniye'nin aylık suhnet vasatısı

1942	-	-	-	-	-	-	27	27	25	20	15	10	-
1943	8	8	10	15	20	30	27	29	26	21	17	11	-
1944	7	9	14	18	20	25	27	-	-	-	-	-	18

Dört yolun aylık suhnet vasatısı

1934	12	12	17	19	22	25	28	28	27	23	19	15	20
1935	11	13	14	17	24	28	27	24	27	24	15	15	20
1936	13	13	16	20	21	24	27	29	24	23	19	12	20
1937	8	14	17	19	21	25	28	28	28	21	19	12	20
1938	11	12	12	17	21	26	28	32	25	23	17	14	19
1939	12	11	13	19	23	24	28	28	26	24	17	14	20
1940	11	13	14	19	21	25	27	27	26	22	18	14	20
1941	12	14	14	19	24	26	27	28	25	17	16	10	19
1942	8	13	14	18	23	27	28	29	23	22	17	13	20
1943	11	-	11	17	22	24	27	29	28	24	-	-	-

Y A G I Ş L A R :

Bu mntıkada yağmurlar en fazla kışın ve bahara doğru yağar. Yağmurların başladığı mevsim birinci teşrindir. Arazinin dik ve kireçli olması dolayısıyla susuzluktan çatlıyantopraklar ve bu toprakları işliyen köylü yağmur mevsimini sabırsızlıkla bekler. En fazla yağmur ikinci Kânun ve Şubat ayları içinde yağar. Bu aylarda yağmurlu günler mütemadidir. Bu sık sık sağnak yağmurları halinde görülür. Birkaç dakika sürdüğü gibi bir kaç saatte devam edebilir.

Osmaniyenin yağış miktarı (m/m ile):

Sene	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	vasatî
1942	-	-	-	-	-	-	12	24	12	80	157	51	
1943	327	42	27	82	40	29	3	8	0	82	88	65	782
1944	75	187	192	91	79	20	4						

Dörtüylun yağış miktarı (m/m ile):

1934	38	312	256	230	105	48	78	75	59	64	41	66	1370
1935	283	165	243	70	0	4	9	17	107	128	59	220	1275
1936	72	142	26	162	151	160	42	64	109	26	128	166	1271
1937	83	71	32	144	51	87	21	95	2	94	105	-	785
1938	206	84	50	192	82	10	32	68	147	50	75	105	1121
1939	88	117	137	49	7	84	0	95	144	28	120	117	985
1940	256	187	40	75	198	54	103	152	0	284	106	259	1664
1941	111	122	155	40	0	19	45	58	50	178	55	108	980
1942	296	108	221	68	9	13	16	154	55	228	194	53	1355

İslâhiye'nin yağış miktarı (m/m ile):

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Vasatî
176,5	140,4	123,3	32,2	0	0	-	-	0	89,9	55	193,3	
319	123,3	112,1	5	9,5	0	-	0	7,8	88,7	254,8	42,6	87,8
379,8	66	19,4	26,6	25,4	12,2	0	2	0	29,3	32,8	67,4	38,4
-	193	153,4	40,6	33,7	0,7	0	0	8,8	-	-	-	

hatta birgün de sürdüğü vakidir. Suhunetin çok düştüğü zamanlarda yağışlar dolu şeklinde olur. Mahsule zarar verdiği için halk dolu yağışlarını üzüntü ile karşılar. Hatta yağışların kesilmesi için adet şekline girmiş olan dışarı bacak asma innaşlarına tatbik etmekden çekinmezler. Yağmur umumiyetle ince ve mütemadidir. Haftalarca dinmeden yağdığı günler olduğu gibi arada açık olduğu günler de vardır. Hatta bu açıklık epeyce uzunda olabilir. Umumiyetle yağmurun düştüğü ay nisan ayıdır, Yaz kurak geçer. Adana da yağışların mevsimlere göre dağılışı şöyledir:

Kış %47 , Yaz %3 , İlkbahar %29 , Sonbahar %3 %21 dir.

Dağlara yaklaşıncaya yağmur miktarı arttığından bahçe oldukça yüksek ve dağlık olduğu için yağışlar Adana ya nazaran daha fazladır. Yağışın topraga nüfuzu yamaçlar dik, kabili nüfuz toprak ince olduğu için 25 santimetreyi geçmez. Bu miktar ovada toprağın kalınlığı yüzünden biraz daha fazladır.

KAR HALİNDE YAGIŞLAR:

Her esne kışın ikinci kanun ortalarında kar yağmağa başlar. Şubatta da devam eder. Fakat mütemadi değildir. Yerde kalış müddeti birkaç saat azami birgün kadardır. Müstesna senelerde bir hafta yerde kalsığı vakidir. Karın fazla yağdığı zamanlarda Akdağ ilae Akçadağ arasından geçen ve Maraşa giden Yellibel geçidi kapanarak münakaleyi sekteye uğratmakta diğer yerlerde karın kalması münakaleye ve ziraate zarar vermemektedir. Bazen vakitsiz olan donlar mahsulü tehlikeye uğratırsada uzun sürmediği için mahsul bu tehlikeyi çabuk atlatır.

RÜZGÂRLAR:

Bahçe kazasında hakim rüzgârlar poyraz ve lodosdur. Bunlardan başka karayel, gündoğusu ve yıldız gibi ikinci derecede ehemmiyeti haiz rüzgârlarda vardır.

Poyraz: Kuzeydoğu dan esen kuru bir rüzgârdır. Ekseriyetle kışın eser. Kuru olduğu için yağmur getirmez. Soğuk olan rüzgâr kuzeydeki yüksek tepelerden geçerken daha fazla soğuyarak kasabada kuru ve dondurucu soğuklar yapar. Yazın sıcak eser. Kasabada bunaltıcı sıcaklar yapar. Mahsulü çok zarar verir. Meyva ağaçlarının çiçeklerini döker.

Lodos: Güney batıdan esen ılık ve ratıp bir rüzgârdır. Bu rüzgâra Garbî de denir. Kışın yağmur getirir. Yazın poyrazın yaptığı boğucu havayı bertaraf ederek serinlik verir. Köylünün hasatınayarayan, sivrisinekleri dağıtan bir rüzgârdır. Yazın halkın Sam yeli tabir ettiği Güney rüzgârı da poyraz gibi sıcak ve sıcak bir rüzgârdır. Mahsulü yakar. Bu rüzgârlar mintakaya toz getirmezler.

Toprak: Kaza iklimi yazları sıcak ve kurak, kışları ılık ve yağmurlu olduğu için sahraların tecessüsü kuvvetli değildir. Hararetle rutubet aynı mevsime tesadüf etmediği için khyevî tehavvül de kuvvetli değildir. Bu sebeplerden dolayı nebatî toprak fazla kalın değildir. Mütemadiyen akar sularla sürüklenmektedir. Dağlık mintakada meyilin fazlalığı dolayısıyla sürüklenme daha fazladır. Ovalık kısım nisbeten düz olduğu için toprakların sürüklenme nisbeti daha azdır. Rusubî tabakaların kalınlığı yer yer değişir. Ova toprakları esmer, siyah ve kurşunî renkte killi, kumlu, kireçli topraklardır. Fazla miktarda kum ihtiva eder. Her nevi mahsul yetiştirmeğe elverişlidir. Dağlık bölgelerde toprağın terkinde fazla miktarda demir bulunduğu için toprak kızıl bir renk alır. Böyle topraklara (Terra Kossa) denir.

Ovalık kısmında suların birikererek bataklık teşkil ettiği yerler de vardır. Fakat bugün bu bataklıklar kurutulmakta ve bunu için geniş planlar hazırlanmaktadır.

B İ T K İ Ö R T Ü S Ü :

Kaza arazisi Akdeniz ikliminin suhkrtrapikal bitki örtüsü içinde bulunduğu için Akdeniz bitki örtüsü hakimdir. Dağların etekleri ve yamaçlar maki ve fundalıklarla ovalar çayır ve sazlıklarla kaplıdır. Ovada ilkbaharda yağan yağmurları müteakip her taraf yeşillenir. Papatya, Nergis, Gelincik gibi renkli ve kokulu bitkiler etrafa keskin bir koku neşrederek ilkbaharın geldiğini müjdelerler. Bu sonsuz tabiat manzarası içinde Türk Köylüsü dinç, neşeli, çapası omuzunda hafif bir name mırıldanarak tarlasına doğru yollanır. Akşama kadar çalıştığı halde yorgunluk hissetmeksizin evine dönerken bir demet çiçek yapmayıda unutmaz. Bu doyulmaz tabiat dekoru iki ay sonra bütün güzelliğini kaybeder, çiçekler solar, her taraf sarı bir örtüye bürünür. ve çok geçmeden bozkır halini alır. Yeşillik sadece su kenarlarına inhisar eder. Ekinlere zarar veren buturak, hıltan (köylü bunu kürdan yerine kullanır, kendine mahsus bir kokusu vardır. Hatta dış tabipleri bu nebatın dış etlerine faydalı olduğunu söylüyorlar.)

Çeti: Sarmaşık, geliç gibi nebatlarda vardır. Çapa ile yahut elle sürülür. Hayvanlara yedirilir.

Dağ yamaçlarındaki çalılıklara Akdenizin karakteristik bitki örtüsü olmak maki denir. Makiler Ormanların tahribi ile meydana gelmiştir. Kış yaz yeşillikleri ni muhafaza ederler. Kayalık yerlerde makiler Garrik (Garrigue) denilen cılız çalılıklara inkilab eder. Ormanlar takriben 79.500 hektar kadar ve daha ziyade koruluk şeklindedir. Meşe ağaçları hakimdir. Kazada % 60 ile % 70 nisbetinde Çam, Meşe, Gürgen, Kayın ağaçları vardır. Çam, gürgen ağaçları en fazla Düldül dağlarında görülür. Ormanlar maraş vilayeti, islahiye kazası, kadirli kazasını ihtiva eden geniş bir saha yapılmıştır. Eskiden orman sahası şaha genişti. Bazı sebeplerden dolayı bu geniş saha daralmıştır. Sebepleri : Kasten veya kazaen çıkan yangınlardır. Kasten çıkan yangınların sebebi tarla açmak, yangından sonra yetişecek otların sürülere yaylım sahası olması dolayısıyla çobanların açtığı sahalardan sonra bu açılan sahalara opur denir.

Kaza hududları dahilindeki dağlar ıssız ve ormanlık olduğu için vahşi hayvanların barınmasına müsaittir. Domuz fazla miktarda görülen hayvandır. Köylüler bazen bilhassa domuz avı için dağlara tırmanma ormanlar içersine dalmak mecburiyetindedir. Kutt, Porsuk gibi hayvanlarda vardır. Kaplan bulunmaz. buna çok benzeyen hatta köylüyü aldatan parsler dolaşır. Bu sebepten köylü dağlarında kaplan olduğu zannındadır. Tilki ve çakılların sayısı epeyce çoktur. Çakal seskeri geceleri kasabanın hemen yanındaki dereden bir uğultu şeklinde gelir. Bazen kasaba ya kadar gelerek kümes hayvanlarına saldırırlar. Düziçi ovasında fazla miktarda çekirge vardır. Mahsulun yetişmeğe başladığı sıralarda saplarını kemirerek zarar verirler. Çekirgelerle hükümet geniş bir mücadeleye girişmiş ve sayıları kısmen azalmıştır.

Akarsular:

Mintikadabaşlıbaşına bir akarsu yoktur. Ceyhan nehrinin orta mecrası ve kolları kaza hudutları dahilindedir. Ceyhan nehrinin ortamecrası kazanın W kısmından geçerek küçük bir sahanın su ihtiyacını temin eder. Ceyhan nehrinin en mühim kolu olan Sabun suyu düziçi ovasından geçer . Bundan başka Hamis çayı, Bilalilik deresi (Mentas), kaza merkezinden geçen Karderesi (atmış) Kaypak deresi vardır.

Sabun suyu: İki kolun birleşmesinden meydana gelmiştir. Kollardan biri Dü-lâül daından diğeri Bumanlı dağından doğar, etraftaki yüksek dağlardan çıkan kollarla beslenir. En mühim kol Zindegân dağından çıkan zindegân deresidir. Her ikiside bol sulu derin ve dar bir kanal halinde akarak Gökçayır köyünün kuzey doğusunda birleşir ve sabun suyu adını alırlar. Su Düziçi ovasına inmiştir. Güney batıya doğru akar. Yatak burada da derindir. Bundan dolayı ovada nehirden bir kanalla su çıkarmak mümkün olamamıştır. Yatağın derinliği her yerde bir değildir. Meğilin azaldığı yerlerde yükselmiş ova seviyesine yaklaşmıştır . Sabun suyu hacı ibiş mahallesinden sonra batıya doğru akmaya başlar. Sabun suyu mahallesinden itibaren istikamet değiştirerek evvela kuzey batıya sonra kuzeye kıvrılır. Bayındırlı deresini alır. Kuzeye doğru dönerek orta çatlı nın biraz kuzeyinde Ceyhan nehrine kavuşur.

Gökçayır köyü civarında bu sudan bin müşkilatla alınan bir kanalla civarının su ihtiyacı ehemmiyetli mikyasta temin edilmiştir.

Kar deresi (altmış): Kaza merkezinin hemen içinden geçen Kar deresi Şimşir dağının kuzey mallelerinden doğar. Evvela kuzey batıya, sonra güney batıya doğru akar. Tekrar istikametini değiştirerek güneye ve güney batıya döner. Bahçe çayının biraz kuzeyinde Bilalilik deresi ile birleşir, kuzeye akmakda devam eder. Akça dağından gelen Hamis çayına birleşir.

Kar dere suyunun zararından başka hemen hemen bir faydası yoktur. Kışın kasabayı ve civarını suları altında bırakır. Yazın kurur. Yalnız kasabanın kurulduğu vadinin genişlemeğe başladığı kuzey doğu kısmında dere iki kısma ayrılmış, yüz meterelik bir mesafe dahilinden bademsi bir şekil alarak tekrar birleşmiştir. Ayrılan kolların biri üzerinde kurulan un değirmeni kazanın un ihtiyacını ehemmiyetsiz bir su olduğu halde temin etmiştir.

Bilalilik deresi: (Mentas): Ada dağından çıkan Bilalilik deresi iki koldan müteşekkildir. Güney batıya doğru akar. İki kolun birleştiği yerin biraz güneyinde Sahra dağının kuzey mallesinden gelen bir kol alır. Kavis çizerek güney doğuya döner. Bahçe kasabasında Kar deresi ile birleşir. Kar deresi ile Bilalilik deresi Bahçe kasabasını iki taraftan ihata ederek ortalarını almışlardır. Her ikisine de Deli dere denir. Bilalilik deresinde kışın taşarak zararlar yapar.

Hami suyu : Akça dağın güney yamaçlarından doğar doğuya doğru akar. Ayran tünelinin kuzeyinde geniş bir kavis yaparak Bahçe kasabasının güneyinde Bila-

lik ve Karderesiniñ birleşmesinden meydana gelen dereyi alır. Günay batıya doğru akmasına devam eder. Anadolu - Bagdat hattıda bu suyun mecrasını takip eder. Nihayet Kaza hudutlarından çıkarak osmaniye hudutlarına içine girer ve kaypak deresi ile birleşir.

K A Y P A A k D E R E S İ :

Kaypak deresi iki koldan meydana gelmiştir. kollardan biri gökçe dağının kuzey yamacından diğeri güney yamacından çıkarak batıya doğru akarlar. Hasan beyli köyünün biraz aşağısında iki kol birleşerek Kaypak deresini meydana getirirler. Kaza hudutları dahilinde sağdan ve soldan kolları alarak suyu bol bir dere halini alır. Bir müddet daha kaza hudutları dahilinde akmasına devam eder , nihayet Kaza hudutlarını terk ederek osmaniye hudutlarına girer. Mütemediyen batı istikametini takip eder , hamis suyuna birleşerek istikamet değiştirir güney batıya döner. Osmaniye kazası dahilinde epeyce aktıktan sonra ceyhan nehrine kavuşur.

Bahçekazası içindeki suların hepsi Ceyhan nehrinin kollarıdır, hepsinin de umumi istikameti batıdır. kuzeydekiler kuzey batıya güneydekiler güney batıya dönerek akar ve ceyhan nehrine kavuşurlar. meyil tedrici bir surette batıya doğru azalır.

II- BEŞERİ DURUM:

I- Tarihçesi: Bahçe kazası milattan evvel 1000 tarihlerinde Karkamış eyaleti hudutları içinde eski ismi ile Atmış (Kardere) Patulyos (Aslanlı deresi) Mentas (Bilâlik deresi) geçitlerinin birleştiği yerde mevcut bir ileri karakol harabesi üzerine inşa edilmiştir. Sümerlerden sonra İRAN ve Roma devletleri arasındaki savaşlarda muharipkerin uğrak yeri olmuş. Roma imparatorlugunun parçalanmasından sonra, Bizans imparatorluguna geçmiş, uzun zaman onların idaresi altında kalmıştır. milattan sonra 640 tarihlerinde Halife Ömer zamanında cengâver bir kumandan olan Halitibni Velit ile doğu Roma imparatoru Heraklius arasında zuhur eden harpte arap kumandanı Halitbin Velit tarafından Gavur dağı geçitleri meydanında burasıda zapt ve tahrip edilmiştir. civarın tamamen araplar eline geçmesi Harun Reşit ile Memun devirlerinde olmuş ve buralar kâmileñ Bizanslılardan kurtarılmıştır. uzun müddet Abbasilerin idaresi altında yaşamış sonra Konya Selçukî hükümdarlarından KılıçAslan burayı idaresi altına almış . Bundan sonra bu havalı hep Türk olarak yaşamıştır. KılıçAslan ehlişalip (Haçlı Seferleri) seferlerine göğüs germiş cenkçi bir Señçukî kumandanıdır. Eskiden beri burada yerleşmiş, ve Ehlişalip seferlerine yardım eden Ermenileri de ezmiştir.

Kılıç Aslan Oğuzların Bozok kolundan olan bir Türkmen kabilesini Dulkadir veya Zülkadir namındaki boy beyinin reisliği altında merkezi şimdiki Kadirli kasabası (KARSZÜLKADRIYE) olmak üzere bu havalıye yerleşmiştir. Bahçeye yerleşen aileye Fettah ailesi denmektedir. Zülkadir oğulları günden güne büyüyerek, kuvvetlenerek sahalarını genişletmişlerdir. Abbasi halifelerinin ihtişama devirlerinin zaafından ve Selçukî hanedahlının bozgunlugundan sonra buraları Mısır idaresine

girmiş fakat Türkmen aşireti 1335te Mısır hükümeti idaresinden kurtularak topraklarını kendileri idare etmeye başlamışlardır. 180 senelik hükümleri zarfında bazan Mısırlılara bazan Osmanlılara temayül ederek bitaf kalamamışlardır.

Sonradan gelen hükümdarların liyakatsizliği yüzünden genişlemiş olan ülke birer birer elden çıkmağa başlamış bir ara Bahçe ve havalisin Ramazan oğullarının eline geçmiştir. Nihayet Osmanlı İmparatorluğundan Yavuz Sultan Selim mısır seferinde buralarını idaresi altına alarak 180 seneden beri hüküm süren geniş Zülkadir oğulları ülkesine hakim olmuştur. (1523)

Bu mintıkada 1523 tarihinden itibaren Osmanlı imparatorluğu ülkesi içine katılmış oldu. Bu kasaba Osmanlı Devletinin bir bahçe ve ziraat sahası iken 1831 de Osmanlı Devletine isyan eden Mısır valisi Mehmet Ali Paşanın oğlu İbrahim Paşa idaresindeki Ordu isyan ederek Osmanlı Ordularını hezimete duçar etmiş. diğer yerlerle birlikte burayıda istila etmiştir. 8sene Mısır idaresinde kaldıktan sonra Avrupa Devletlerinin tazyik ve tavassutu ile 1839 da buradan çekilmiştir.

Umumi Harbte itilaf Devletlerinin Türkiyeyi paylaşma sırasında burasıda Fransızlara düşmüştür. Fransızlar buradaki Ermenileri kışkırtarak onlara birçok vaidlerde bulunup ayaklandırıdılar. Kasabada Ermeniler hakim unsur kesilmişlerdi. Kasabanın asıl hakimi yerlisi olan Türklere olmadık zulüm yapıyorlardı. Bir hiç için birçok Türk gençlerinin keserek (Kör kuyu) tabir edilen kuyuya atıyorlardı. Bilhassa Genç Kadınlara ve Genç Kızlara vahşiyane işkenceler yaparak kasabanın boşalmasına sebep olmuşlardır. Toplu Halk korkudan sırtına omuzladığı hafif eşya ve Para ile daglara çekilmiş ,daglarda aylarca binbir türlü meşakkatler içinde yaşamışlardır. Ermeniler kasabada yalnız kalınca Türk evlerini yağma etmişler, memurları ellerinde oynatmışlardır. İstasyona kadar hükümet caddesinin iki tarafında bir sıra ev yaparak onlara yerleşmişlerdir. Şimdi halâ yaptıkları evlerin harabelerinin onların caniyane işkencelerini hatırlatmaktadır.

Nihayet İstiklâl savaşı hazırlık sıralarında Büyük Atatürkün Sivas Kongresini müteakip Kilikya kuvayı millie kumandanlığına tayin ettiği yüzbaşı Osman Tufan bey kadillide bir milis teşkilatı kurarak fransızlarla çetin mücadeleye girişti. Bu tazyik karşısında tutunamıyan fransızlar alet olarak kullandıkları Ermenilerle birlikte kasabayı ve civarını terke mecbur olmuşlardır.

Kasaba 1850 tarihinde Maraş sancagına bağlı Kızıl yer namı diğeri bulanık Bahçe namı ile mütesellimlikle idare edilmiş. İlk mütesellim bu kazaya yerleşen Türkmen adında bir aşiret oturmuş. Bunların beylerine fettah oğulları derlermiş. Bu aileden Ağıca bey oğlu Ahmet bey mütesellimmiş. 1860 da Sultan Abdülmecit zamanında derviş paşa kumandasında gönderilen kuvayı islahiye Ahmet beyi kaza mütesellimliğinde bırakmış. 1871 senesinde aynı sancakta irtibatı kalmak üzere kazaya tahvil edilmiş. ve ilk kaymakam olarakta o tarihte Derendeli El Hacı Bekir bey isminde bir zat tayin edilmiştir.

Bu zat geçitlere bazıyollar yaptırmış ise de eseri bila kalmamıştır. 1878 tarihinde bu kaza Adana vilâyetinin Cebeli bereket sancagına bağlanmış isim karışıklığına mahal vermemek için Bahçe kazası denilmiş halen de bu isimle anılmaktadır.

T A R İ H İ E S E R L E R :

Kaza tarihi eserler bakımından çok fakirdir. Eğer arkeoloji bakımından esaslı tetkikler yapılacak olursa Adana müzesine kıymetli eserler verebilir. Kasabanın yanından ve kaza dahilinden geçen bir çik geçitler müstevli ordularının yürüyüşü istikametinde bulunması ve mevkillerinin ehemmiyeti dolayısıyla tarihen bir çok hadisat vakayia sahne olmuştur. Bu meyanda zengin bir tarihe sahip olan minare, tarihi eserler bakımından da zengin olacağı şüphesizdir. Kasabanın bu gün tetkik edilen ve daima imarına dikkat edilen bir minaresi vardır. BU minare ve burası SELÇUKİ hükümdarlarından Kılç Aslanın eline geçtiği zaman validesi Döndü Hatun namına bir mescit ve minare inşa ettirmiş. (II4I) B u gün mescittten bir esre yoktur, minare halen bakıdır. Bunun bir eşide Maraşta Şekerli caîî'nin minaresidir . ~~budaa~~ Bundan başka kaza arazisinin kuzeyinde bulunan Döldül bir harabe vardır. B unun Harun Reşit zamanından kaldığı söylenmektedir. Bir de Haruniye nahiyesinin hemen yanında yer altında mağara şeklinde bir harabe daha vardır. Halk lisanında buraya Zerzambüldenmek tedir. kasaba dahilinde de kar dere üzerinde taştan küçük bir köprü vardır , bunun da Osmanlıların burayı zaptı sıralarında yapıldığı söyleniyor. her sene tamirri ile uğraşılıyor. Kaza dahilinde başka tarihi eser yoktur.

A S A Y İ S :

Kazanın asyîş ve emniyet durumu çok iyidir. 40 köyde her gece köy bekçileri olduğu gibi köylünün de uyanık bulunması emredilmiş, Bunları kontrol için karakol komutanları tahsis edilmiştir. Buna sebep karakolların muntazam çalışması, devriye teşkilâtı olması, köy muhtar ve koruyucuların her zaman hadiselerin vukuuna karşı uyanık olmasıdır.

Kazâ Jandarma kadrosu 45 kişiliktir. merkez 15, Haruniye 9 Çerçi oğlu 7 Hasanbeyli 7 dir. Bölük kadrosu 10 kişidir.

Haruniye nahiyesi mantikasına bağlı Çerçioğlu karakolu 1941 yılında açılmış, icarla tutulan bir binada çalışmaktadır. Bina iskâna elverişli değildir. Bir karakol binası zaruridir. 3000Liralık plan ithal edilerek vilâyete arzedilmiştir.

Hasanbeyli karakol binasında büyük harpten kalma askeri hamam olarak yapılan binadadır. Buradada bir karakol inşası çok yerinde olur. 4000 liralık pilâna dahildir, Vilâyete sunulmuştur.

Kazanın emniyet teşkilâtı 100 toplama kaçağını yakalayıp şubeye teslim etmiş, iki asker firarisi ya kâlanmış, As. şub.den istenilen 455 vatandaştan 412 si

mevcuden 43,ü muameleten teslim edilmiştir.

Kanun, nizamname, talimatname, iyi bir surette tatbik edilmekte ve idari mahiyetteki emirlerle bunların tatbik icapları kolaylaştırılmaktadır.

M Ü L K İ T A K S İ M A T :

Bahçe kazası iki nahiyeye ayrılır Merkez ve Haruniye:

40 Köy kazaya bağlı bulunmaktadır. Düziçi ovasından Haruniye nahiyesine bağlı 25 köyün bölünmesi ve hasanbeyli köyünde bir nahiye teşkili düşünülmektedir.

Osmaniye kazasına bağlı bulunan Kişnaz, Karayığit, Yanık kıglâ, Kızıl dere köyleriyle Kaypak nahiyesinin Bahçe kazasına 3-4 saat mesafede olması ve bu köy-
lülerin halen bağlı buldukları Osmaniye'ye 7-II saat mesafe ile buna tabii avarızında inzımanı, bu köylerde oturan vatandaşların Osmaniye'ye gitmek için Bahçe istasyonuna gelmekte olmaları ve bütün nakliyatın bahçe istasyonundan yapılmakta bulunması nazarı dikkate alınarak Osmaniye'nin bağlılıklarının çözülerek Bahçe'ye zaptı coğrafi, iktisadi uzaklık bakımından lüzumludur.

Maraşın Başpınar, Beynamazgahlı, Dedelerg Şekeradası, Çakıroğlu köylerinde Bahçe kazasına 3-4 saat, Maraş 10-12 saat gibi uzun bir mesafe ile bağlı olmaları da teşkilat itibarı ile Bahçe'ye bağlanması daha muğafıktır.

Bahçe kazasına bağlı Kara gedik köyü yukarıdaki sebepler yüzünden Bahçe'den alınarak Osmaniye'ye bağlanması daha yerinde olacaktır.

Bahçe'ye yakın olan bu köylerdeki vatandaşlar adli, iktisadi sebeplerle yakın uzak olan devlet teşkilatından yakın olan yere bağlanmalarını istiyebilecekleri belliki bir hakikattir. ve bunun yapılmasında vatandaşların her hususta kendilerine kolaylık bahşeden bir idari taksimata muhtaç bulduklarını kabul etmek zaruridir.

Haruniye nahiyesi kaza merkezinden daha büyük daha ehemmiyetli olduğu halde nahiye merkezi olması herkesinin nazarı dikkatini çekmektedir, hatta bu hususta birkoç münakaşalar sebep olmaktadır. Bahçenin kaza merkezi olmasına sebep demiryoluna yakın bulunması Haruniye kasabası kaza merkezine 20 kilometre mesafede bulunan Haruniye çok güzel şirin bir nahiyedir. 5 seneden beri faaliyette bulunan Köy Enstitüsü nahiyeyi daha cazip bir hale getirmiştir. Kazayı Nahiyeye bağlayan vaktiyle Almanlar tarafından dekovil hattı olarak yapılan yolun esaslı surette köprü ve virajların tamiri nahiyenin köy enstitüsü ile parlayan ehemmiyetini bir kat daha arttıracak ve nahiye ehemmiyetli bir yurd köşesi haline gelecektir.

İ D A R İ T A K S İ M A T :

Bahçe çok küçük bir kaza olduğu halde idare teşkilatı oldukça muntazam ve daireleri ihtiyacı karşılayacak durumdadır. Bir kaymakamlık makamı, nahiye, nüfus, hususi muhasebe, maarif memurluğu, hükümet tababeti, ve dispanserliği Tapu sicil memurluğu. P.T.T. şefliği tam adi teşkilat askerlik şubesi, Belediye

teşkilâtı, müdeî umumî, ceza hakimliği, orman, ziraat, icra memurluğu, mal müdürlüğü, inhisarlar memurluğuna jandarma teşkilatı vardır. Parti teşkilatı tam teşkilât değildir. Çocuk esirgeme kururmu, kızılây ve polis teşkilâtı yoktur. Bu teşkilâtların idaresi altında bir çok memurlar çalışmakta köylünün her derdini dinliyerek çareler aramaktadırlar.

NÜFUS VE HAREKETLERİ: Bahçe kazası 27442 nüfuslu bir kazadır. Bu sayı 1940 nüfus sayımında tesbit edilmiştir. 1927 ve 1935 nü. Sayımları ile son nü. sayımlarını mukayese edersek epeyi bir fark göze çarpar. Nü. 1927 den beri birdenbire artmamıştır. Tedrici bir artma görülür. 1927 de yapılan nü. sayımına göre Bahçe kazasının nü. 15539 idi. Bunun 7671 i erkek 7863 üde kadın olarak tesbit edilmiştir. Kilometre kareye 1' kişi düşmektedir. 1935 de yapılan nü. sayımı neticesinde Bahçe nü. 17855 i bulmuştur.

	<u>Erkek</u>	<u>Kadın</u>	<u>Yekün</u>
bahçe	464	417	881
MerkezNa	4015	3 997	80 17
Haruniye	4472	4491	89 12
Yekün	8950	8905	178 55

1940 yılı nü. sayımında kaza nü. su 27472 olarak tesbit edilmiştir.

	kadın	erkek	yekün
Merkez kadada	619	510	1129
" köyleri	5894	5155	11049
Nahiye merkezi	532	540	1072
" köyleri	7768	6364	14232
Yekün	14903	12569	27472 dir....

1927 senesinden beri nü. da görülen bu artma sıhhi şartların ve çocuk bakımının mükemmelleşmesi bataklıkların kurutulması, yapılan su taksimatı ve fakir köylüye dağıtılan arazi sayesinde köylünün zenginleşmesi yüzünden olmuştur. Ölüm nisbeti gittikçe azalmaktadır.

Kaza merkezinin nü. su umumî harpte şimdikine nazaran çok fazla idi. Bu fazlalığı merkezde bulunan Ermeniler teşkil ediyordu. Ermeniler tarafından Müslümanların vahşice katlâama uğramaları sonra Ermenilerin Fransızlarla memleketi terk etmeleri ile nü. azalmıştır.

Bugün kazada bir tek Ermeni olmadığı gibi Türkten gayri unsurda yoktur. Eskiden bir tek Yahudi ve birkaç Rum olduğu söylenmektedir. Bu sene yapılacak sayımda büyük bir artma olacağı şüphesizdir. Çünkü nüfus kayıtlı olmayan vatandaşlar pek çok olduğu gibi sayımlara girmeyen vatandaşlar pek çoktur. Bunlar birer birer tesbit edilip cebreb nü. sa kayıtları geçirilmektedir. 25-30 yaşına gelipde el'an nü. da kayıtlı olmayanlar vardır.

1940 Yılında Kaza merkezinde Nahiye ve Köylerinde Kadın Erkek sayısı:

İsim	Kadın	Erkek	Yekün	İsim	Kadın	Erkek	Yekün
İslâm Mah	619	510	1129	Zindegan	243	195	438
Haruniye	532	540	1072	Gökçayır	470	330	800
Hasanbeyli	632	580	1230	Alibozlu	244	143	387
Savranlı	246	220	466	Kuşcu	209	115	322
AşağıkarDe	473	401	874	Çotlu	201	120	321
Yukarı "	475	440	915	Bayındıtlı	146	165	341
Bilalik	565	540	1105	Karacaören	640	506	1109
Cumafakılı	461	351	812	Akçakoyunlu	86	63	149
Arıcaklı	428	370	798	Böcekli	511	586	1097
Kızılagaç	373	315	688	Yazlamazlı	327	242	569
Örencik	287	240	527	Çerçioğlu	355	479	834
Arıklıkaş	335	190	525	Pirsultanlı	187	141	328
Nohut	96	90	186	Çunur	133	86	219
Çolaklı	436	382	818	Bostanlar	239	157	396
Gökmustafa	201	145	346	Ellek	149	108	257
Kaman 11	347	320	667	Karaçarlı	315	277	590
Burğalı	519	471	990				
Çamiçi	623	441	1064				
Ellebeyli	107	59	166				
Karkın	443	355	798				
Hacılar	524	456	980				
Kurtlar	253	224	477				
Farsak	318	260	578				
Diğer farsak-	266	164	430				
Piçli	316	254	570				

Bu yaşlardan sonra kayıt olmak lüzumunu his ediyorlar. Sebebi de:

Ölen ebeveynlerinden düşecek olan mirasa sahip olmak içindir. Nüfus dairesinde oturup gelen Giden evrakları ve köylü tetkik edilecek olursa ekserisi nüfusa kayıt içindir. 1 yaşla 15 yaş arasında kayıtsız olanların nisbeti fazladır. İşin bir fena tarafıda varki oda ceza vermesinler diye büyük çocukları 1 yaşında gibi göstermektir. Hem Millete fenalık yaptıklarının farkında degildirler.

Kaza halkını eskiden beri yerleşmiş Türkmen aşiretinin ahvadı olan Türkler teşkil eder.

Şimdiye kadar iskan edilmiş göçmenler 100 geçmez. Bunlarda 1939 senesinde Hasanbeyli, Haruniye köylerinde ve kaza merkezinde iskan edilmişlerdir.

Hasanbeyli köyüne yerleştirilen göçmenlere 11 ev yaptırılmış, 1099 hektar

arazi, 20 öküz, 11 pulluk, 9600 kilo yemeklik buğday ve 4950 kilo tohumluk buğday verilmiştir.

Haruniye köylerine yerleştirilen göçmenlerde 13 ev yaptırılmış, 1076 hektar arazi, 24 öküz 11 pulluk, 8440 kilo yemeklik buğday ve 5850 kilo tohumluk buğday verilmiştir. Göçmenlerin hepsi müstakil vaziyete geçmiş verimli bir şekilde çalışmaktadırlar. 1939 senesinden sonra kaza mintakasına göçmen iskân edilmemiştir. Göçmenlerin kültür ve hars durumları orta derecededir.

Kaza muhitinde seyyar aşiret olaraak 10-20 arasında ve Aydınli aşiretine mensub hane sayılabilir. Kışın Karagedik köyü mintakasında yazıda Göksün dağlarında geçirirler. Göçmenler müslümandırlar. Katıksız Türkçe konuşurlar. Seyyar aşiretler, çadırlarda otururlar. Çadırın sökülmesi ve taşınması kolaydır. Bir veya bir kaç kervan deveye sahibdirler. Göç eşyasını taşımak ve nakletmekte kullanırlar. Kendilerine mahsus adetleri vardır. Harice kız vermezler.

LİSAN: Türkçedir. Kaza dahilinde Arapça, Kürtçe gibi, güney Anadolu da konuşulan diller burada yoktur. Aralarında lehçe farkı yoktur. Yanlız kelimeler söylenirken ağızda ezilip büzülerek tuhaflaşır. Meselâ (Nereye gidiyon?). Yon kelimesi ağızdan çıkarken bir hayli uzar. Sonra (K)lar (G) gibi telâfuz ediliyor. "Başka" denmesi lâzımken "Başga", "Kumandan" yerine "Gumandan", "Kuyu" yerine "Guyu" denildiği gibi.

AHLAK ve ANANE: An'aneye çok sadık insanlardır. Halk yenilikleri bir türlü benimsememekte hattâ bazı şeylere isyan etmektedirler. Bilhassa köylüler yeni li tahammül edemiyorlar.

Kaza merkez halkı böyle değildir. Yeniliklere yavaş yavaş alışmakla beraber an'aneye e sadık kalmakta berdevamdırlar. Kızların okumasına tarafdar değiller, tahsil mecburiyeti olduğu halde kızlar birkaç sene okula devam ederek çıkıyorlar. Ayıb değilmi, gelinlik kız başı açık erkeklerle okuyabilir miğ diyorlar. Kız kaçırma çokdur. Bilhassa köylerde dedikodu adet şeklini almıştır.

SENİKLER: Düğün, sünnet gibi toplantılar davul ve zurna ile yapılır. Birkaç gün devam ederek yekler hazırlanır, davetlilere yedirilir.

KIYAFET: Kaza nahiyesi halkı vilâyet ve memurlarda daima temasda bulunduklara için kıyafetleri pek sadedir. Erkekler pantolon giyerler. Papuç ve şapkaları şehirli gibidir. Memurlar fötr şapka giyerler. Kasketde Kasketi köylüler giyer. Kadınlar da şehirli kadınları gibi evde elbise ile, sokakta sırtlarında manto, başlarında siyah örtü ile dolaşırlar. Köylerde erkek kıyafeti, ayakları dar bir şalvar, başlarında kasket, ayaklarında yemeni tabir ettikleri papuçlar yahut keçeden yapılmış çarıklar vardır. Beyaz veya renkli yün çorap şalvar üzerine çekilir. Golf pantolon şeklini alır. Üzerlerinde mintan denilen yakasız, önu kapalı gömlekler, daha üstede ceket giyerler. Kadınların kıyafeti çok acıba olduğu gibi güzeldir de. Ayaklarında geniş dökümlü ayak uçları lastikle boğulmuş renkli renkli donlar, üzerlerinde aba dedikleri içine pamuk konularak sarılmış kısıcık bele ka-

dar sırtı örten hırkalar giyerler. Başlarını "yağlık"denilen örtülerle sararlar. Alınlarını iyice yağlığın beyazı ile sararlar. Ayaklarında ya papuç, yahutta hayvan derisinden yapılmış iplerle burun ve topuğundan ayak bileğine kadar sarılmış papuçlar giyerler. Çok genç kızların dahi başları sarıdır.

AHLAK: Çok cesur, çok misafirperver insanlardır. Misafirden çok hoşlanırlar. Bir yabancıya kardeş gibi sarılırlar. Hırsızlık katiyyen yoktur. Gece sabaha kadar sokak kapısı açıksa hiç kimse başını uzatmaz.

Gayri mışru evlenme kaza muhitinde nisbet itibariyle %20 yi geçmez. Bunun da sebebi, eskiden itiyadın ve kadın adetinin neticesidir. Şehvet ve itirasın kadınlara düşkün bir haleti ruhiyenin tezahürüdür. Kasabada ve köylerde erkekler bir kaç kadınla evlidir. Hoca nikâhı onlar için kâfidir. Hattâ nikâh olmadığı için nüfusa kaydettirilmeyen çocuklar çoktur. Kadınlar erkeklerine çok bağlıdır. Onların sözlerinden dışarıya çıkmazlar. İlk alınan kadın cefayı çektiği halde sefayı ikinci alınan kadın sürer.

ISKÂN ŞEKLİ VE MESKÂN TIPLERİ:

a- Merkez (Bahçe kasabası)

b- Köyler.

a- Merkez (Bahçe kasabası): Bahçe kasabası Amanus dağlarının arasından geçen Kardere ve Bilalik deresinin genişlediği vadinin doğu kısmında kurulmuş, sonradan batıya genişlemiş ve halâda genişlemektedir. Birinci cihan harbinden evvel kasabının istasyona kadar uzandığı ve kasabayı istasyona bağlayan iki kilometrelik yolun iki kenarında Emeni evlerinin bulunduğu söylenmekte ve harabelerinden de anlaşılmaktadır. Kasabada 103 ev vardır. Ekserisi sıkışık pek azıdır. Hepside taşdan yapılmış, taşlar kum ve kireçden ayrılan harç yerine ince samanla karışık çamurdan yapılan harçla tutturulmuştur. Ekseriyetle iki katlı, damları düz ve toprakla örtülüdür. Davarları 70-80 cm. kalınlığında dik olarak yükselir. Gelişi güzel kesilmiş odunlar duvarlara tutturularak dizilir. Ortalarının esnememesi için kalın bir ağaç ortaya konmuş, diğer ağaçlar da onun üzerine yerleştirilmiştir. Etrafdan temin edilen otlar, yapraklar, ağaçlar üzerine konmuş üzerleri de toprakla kapatılmış ve yağmur sularının akması için hafif meyil verilmiştir. Evlerin üst katında bir sofa, karşılıklı iki oda yahut bir oda veya üç dört oda vardır. Alt kat boşdur. Aşağısı ağır gibi kullanılarak hayvan beslenir. Fazla eşya (odun, kömür) gibi evin bir köşesine konur. Bazen bölmelerle ayrılarak hayvanların yemi olan saman, şıfan, arpa konur. Sofaya kadar alt katta pencere yoktur. Bazı evlerde üst katta balkon ve camekânlı odalar vardır. Her odada bir kaç pencere bulunur. Duvarlar kalın olduğu için pencere içeri geniştir. Buraları bazen dolap vazifesinde görür. Yatak odalarında yüklük denilen, ya duvar için oyulmuş yahut sonradan tahta ile ilave edilmiş dolaplar vardır, kapak yoktur. Yataklar toplandıktan sonra ağzı herhangi bir örtü ile örtülür.

Kış odalarında, bilhassa çok eski evlerde duvar içinde ocaklar vardır.

Bunların duvar içinden çıkarak dama vasıl olur. Ocağın üst kısmı yatacağından yapılmış bir saçakla örtülür. Ocak zeminine 60-70 cm kalıncaya kadar kalın bir bezle kapatılmış, dumanın oda içine yayılmasını için bu tedbir alınmıştır. Şimdi eski evlerde soba kullanılıyor.

Ev inşasında ananın ve etraftan kolaylıkla temin edilen malzemenin tesiri çoktur. etraf dağlık olduğu için, evler taş ve ağaçtan yapılmıştır. Ev şekillerinde de ananın tesiri vardır. Daire ve memur evleri hariç yerli halkın evlere verdikleri şekiller hemen hemen aynıdır.

Evlerin önünde ekseriyetle ufak bir bahçe vardır. Bahçe duvarları taşların üst üste yığılmasından meydana gelmiş üzerleri dikenle çevrilmiştir. Bahçede meyve ve ağaçları yetiştiği gibi sebze de yetişir. Tek evlerde bahçenin 4 tarafı taşla çevrilmiş. sıkışık evlerde bahçe duvarları müşterektir.

Yeni yapılan kaymakam evi ve ilk okul binası kırmızı taştan yapılarak taşlar kumla kirecin karıştırılmasından meydana gelen harçla birleştirilmiş üzerleri kırmızı tuğla ile kapatılmış ve tuğlalar 4 tarafa doğru hafif meyil verilerek tutturulmuştur. Tavanlar tahta ile kapatılmış ve tahtalar birbirine geçerken hususi şekiller verilmiştir. Bir katlıdır. koridorlar reklı mermerlerle oda zeminleri tahta ile döşenmiştir. Kaymakam evinin geniş bir bahçesi vardır. Bahçe duvarları taşla örtülmüş üzerleri demir parmaklıkla yükselmiştir.

Hükümet konağı 50 sene evvel yapılmış, teşkilatı ihtiyaca yetecek kadardır. Yanlız harap denecek vaziyette olup tahiratı için 10000 liraya ihtiyaç vardır.

Ceza Evi

Hükümet konağına eklenerek yapılmış ufak gayri sıhhi bir binadır. Hükümet teşkilatı ile karışık bir haldedir. Çirkin bir manzara arz eder. Jandarma bölük komutanlığı civarında bir ceza evinin yapılması ve bugünkü ceza evinin diğer devlet teşkilatına tahsisi muğafak olur.

Bunlardan başka kasabada hükümet binası ile hemen hemen aynı senede inşa edilmiş Jandarma komutanlığı vardır. Bu da eski sistem bir binadır. diğer daireler küçüktür. Esasında ev için inşa edilen binalar alınarak daire haline konulmuştur. Dispanser, Şube müdüriyeti, P. T. T. Binaları gibi.

KASABADA TENVİR :

Kasabada elektrik tesisatı yoktur. Biraz zengin olanlar 300 mamluk lüks lambaları ile gecenin karanlığını gidermeye çalışıyorlar. Orta halliler ve fakırlar gaz lambaları kullanarak onun sönük ışığı altında işlerini gecede yürütmeğe uğraşıyorlar. Fakat Belediye faaliyetinde söyleneceği gibi Kasabanın tenvir durumu düşünülmemekte Elektrik temini için su değirmeni istimlak edilerek Kasabada elektrik tesisatı kurulması teşebbüsüne girilmektedir.

Kasabada mahrukat :--

Kasabanın odun ve kömür ihtiyacı Revir teşkilatı kurulmadan önce Orman idareleri tarafından halk ihtiyacına verilen ormanlardan temin edilmekte idi. Revir teşkilatı ele alınması üzerine Kasabada odun kömür buhranı başlamış ve bu yüzden maişetlerinin temin eden bir çok köylü ve kasabalı işsizlik içinde bulunmaktadır. Harice satılan odun ve kömür satımında durmuştur.

KÖYLERDE İSKÂN SEKLİ VE MESKEN TIPLERİ 6

Köylerde meskenler dağınıktır. Bilhassa dağ köylerinde köyler mahallelere mahallelerde ağaç alıtlarına serpilmiş evlere taksim edilmek sureti ile geniş mesafeler üzerine yayılmıştır. Her köyün birbirinden uzak 4-5 mahallesi ve mahalleler arasında asgari bir saatlik bir mesafe vardır. Sebebi: Topoğrafik vaziyet ve su kıtlığıdır. Yamaçlar dik olduğu için evler buralara sığınamıyor. Evler tarlalar yanına suyun bulunduğu yerlere yapılmış, Bulunan kaynaklar kalabalık halka kafi gelmediği için birbirinden uzak mesafelerde inşa edilmiştir.

Kuruluşları itibarı ile iki kısma ayrılır.

1- Ova köyleri 2- dağ köyleri

Kaza hudutları dahilindeki köylerin ekserisi ova köyleridir. Ova köyleri dağ köylerine nazaran kısmen topludur. Meskenler 3 kısma ayrılır.

1- Huğlar, 2- Kâgir evler, 3- Ahşap evler,

Huğlar: Dağlardan uzak ağacın ve taşın bulunmadığı yerlerde görülür. Su kenarlarında yetişen ot ve kamışlardan yapılır. Kamışlar biri biri arasından geçirilerek hasır gibi örülür. Yere çakılan kazıklarla örülü kamışlar dikine tutturulur. Bazen araları çamurla sıvanır. Üzerlerine de kamıştan yapılmış sedirler iki tarafa doğru meyilli bir surette konur. Ortasından açılan delikler kışın kulübelerin ortasında yanan ateş dumanının çıkması içindir. Pencere yoktur. Dikdörtge şeklinde tavan çok basıktır. Önünde küçük bir kapısı vardır. geceleri burasıda kalınır. Çok iptidai olan bu kulübeler tamamen gayri sıhhiştir. Kulübelerin yanında hayvanlara mahsus etrafı çitlerle çevrili üzerleri bazen kapalı bazen açık ahırlar vardır. Bazı Huğlar hem hayvanların hem de insanların barınacağı olur.

Kâgir evler: Taşın kolaylıkla temin edildiği yerlerde kâgir evler hakimdir. Ekseriyetle tek katlıdır. İki katlı olanları da vardır. TEK odalıdır. Üzerleri ağaç dallarıyla, kamışla kaplıdır. Yağmur sularının akması için bir tarafa doğru meyillidir. Üstteki odada ev halkı alttaki odada ise hayvanlar barınır. Tek katlı ve tek odalı olanlarda insanlar hayvanlarla birkikte barınmak mecburiyetinde kalır. Bir kaç tane pencere vardır. zeminden 50 cm yükseklikte camsız ve tahta kaplıdır.

Zengin olan köylü evleri ikiş katlıdır. odaya girilen kapı sofaya açılır. Sofanın bir yanındadır çıkıntı vardır Buraya salmadan yapılmış bir merdiven,

dayanmıştır.

Alt odanın zemini topraktır . penceresi yoktur. Bir köşesinde bir metre yükseklikte taştan yapılmış bir çıkıntı olup buraya hayvanların yem sandıkları konur. Evler tek tektir. terafında bahçeleri vardır. Bahçe duvarları yoktur. Çalı ile belli edilmiştir.

Ahşapevler: Agacın bol olduğu ormanlık mıntıkalarda ekseriyetle evler ahşaptır. Ağaçlara şekil verilmemiştir. Kesildiği gibi üst üste konularak yapılır. Ya toprakla sıvanır yahut absivasızdır. Tek katlı basık tavanla evlerdir. Ağarlık sebebi ile çökmemesi için üzerine ağaç dalları dizilerek otla kapatılır. Hayvanlarda aynı çatı altında barınırlar.

Dağ Köyleri: Dağlık sahalarda meskenler tamamen dağınıktır. Ekseriyetle evler taştandır. Tek katlı ve tek odalıdır. Taştan harçsız üst üste konularak duvarlar yükselir. Üzerleri topraktır ve yazın yağmak için düzdür. Hayvanlar ya dağ oyuklarında yahut insanlarla beraber yaşarlar.

Köylerde tenvir: Köylerde tenvir durumu çok fenadır. Zengin köyhüleri zorla temin ettikleri gaz lambalarıyla aydınlık teminine çalışmakta iseler de fakara köylü bu ihtiyacı mum (İç yağından yapılmış) Çıra, yağlı fitil ve idare lâmbaları ile gidermeğe uğraşmaktadırlar.

Köylerde Mahrukut: Zengin köylüler yakacak olarak dağlardan temin ettikleri odunu kullanıyorlardı. Orman idaresi Revir teşkilatına geçtikten sonra odunu güçlükle temin ediyorlar. Fakara köylü ekseriyetle yakacak olarak tezek kullanır. Kömür köylünün evine giremeyen bir mahrukattır. Tezek de, çalı, çarpı da büyük rol oynar.

K Ü L T Ü R F A A L İ Y E T İ :

Kasaba Cumhuriyetin ilanına kadar Diğer sahalarda olduğu gibi Kültür bakımında çok sünüktü. cumhuriyetten sonra yavaş yavaş canlanmaya başlamış, her sabbada faaliyete geçilmiştir. Kültüre çok ehemmiyet verilerek Yenile kaza merkezinde I , Köylerde iki ilk okul , BİR öğretmen evi yapılmıştır, Kazada 7 tam teşkilatlı ilk okul ile , 18 eğitmenli okul vardır. Kaza merkezinde 4 köylerde 4 ilk okul öğretmeni ile , 4 enstitü mezunu Öğretmen 18 eğitmen vardır.

Haruniye nahiyesinde millî davamız olan köycülüğü karşılayan bir köy Enstitüsü vardır.

Demekki 8 öğretmen okulu mezunu, 4 enstitü mezunu öğretmen, 18 eğitmen ve vardır. Köy idaresine ait okul sayısı II dir. Bunlardan ÇOLaklı, Burgaçlı, Hasanbeyli okulları tamire muhtaktır. Karacaören Köy okulu yeni yapılmıştır. Köy bütçesine konan tahsisat Köyün umumi varidatına göre hesaplanmış ve 300-500 lira arasında konulmuş, vilayetten yardım istenmiştir. bütün kaza köy bütçesine konan okul tahsisatı yekünü 11040 Liradır. BU paradan kaza merkezinde kıymetli devlet adamı olan Seyhan valisi Akif Eyidoğanın yardımı ile kesme taştan yeni bir okul inşa

Salonu karelerle döşenmişerek Cumhuriyet hükümetinin yurda bahşettiği güzel eserlerden biri olarak göze çarpmaktadır , Bu okulda yavrular derse başlamak sureti ile Cumhuriyetin feyizlerini tatmışlardır.

Okul bu lunan yerler merkez (Bahçe), Haruniye , Hasanbeyli , Çolaklı , Burgaçlı , Karaca örme , Çam içi okulları beş sınıflıdır. Yukarı Kardere, Cumafakıllı, Örencik, Arıklıkaş, Çamiçi, Hacılar, Haruniye, Ellek, Kurtlar, Yazlamazlı, Bostanlı, böcekli, Böcekli, pirsultanlar, Aliboşlu, Çerçioğlu, Bayındırlı okulları 3 sınıflıdır. ~~##~~

İlk taahhüs çağında bulunan 2382 erkek ve 1863 kız yekû 4245 çocuk mevcuttur Öğretmenli okulları 339 erkek 77 kız, Eğitimli okullara 396 erkek 80 kız Çocuğu devam etmektedir.

Bahçe kazasında okuyan çocukların sayısı seneden seneye artmaktadır. Okul sayısına bir kaç senede I okul ilâve edilmektedir. inşa edilen okullar civarına öğretmen evleri yapılarak köy okulları cazip bir hale getiriliyor. Köy okullarının Geyhanın olan çocuklar kazanın bağlı olduğu vilayetE (Adana), Mersin , osmaniye Ceyhan , Kozan Orta okullarına gitmektedirler.

Halkın okuma istegini artırmak için bir halk odası açılmış, odanın faaliyeti temin içinde büyük gayretler sarf edilmiştir. Kazanın küçük olmasıç elaman noksanlığı istenilen gayenin tamamen tahakkukunu, vermemekle beraber halkın yardımı ile büyük bir kütüphane, masa, 40 sandalye, büyük radyo dolabı yaptırılmış ve radyo neşriyatının muntazaman takibi içinde bir şarj makinası alınmıştır .Memleketin muhtelif yerlerinde çıkan gazete ve mecmualar getirtilmekte az çok okuma ihtiyacın önüne geçilmektedir.

Halk odasının himayesinde beden terbiyesi kanununa göre kazada bir gençlik kulübü kurulmuş ve 50 kadar genç bu kulüpte Yurt müdafaasına hazırlanmağa başlatılmıştır. ayrıca sporun muhtelif şubesinde faaliyet gösterilmektedir.

Bu gün Cumhuriyetimizin eskidenberi mühimlediği köycülük davamızı daha kuvvetle benimseyebilmek imkânlarına kavuşmuş bulunuyoruz. Memleketimizin muhtelif yerlerinde açılan Köy enstitüleri davayı bizzat benimseyerek fiilinde bu yolda azimkâr teşebbüs ve başarılarıyla çalışmaktadırlar.

Bahçede 4 seneden beri böyle bir feyiz kaynağına sahip bulunmağa iftihar etmektedir.

Vilâyet ve kazanın idarecileri Enstitüye karşı gösterdikleri büyük ihtimam, Enstitüye mensup müdür ve öğretmenlerin yorulmak bilmez didinmeleriyle yaptıklarını azımseyen görüşleri faaliyetlerine hız vermektedir. Busebeple Haruniye Köy enstitüsü istikbalinmevar köylerini kalkındıracak yegane kültür yuvası olmutur. Bunun için bu enstitüden etraflıca bahsetmek istiyorum.

3803 sayılı Köy enstitüleri kanununun 6I inci maddesi köy öğretmenlerinin Köyde eğitim işleriyle birlikte örnek tarla, bahçe, bağ yapmalarını ve bir İrik

kurarak köylüye faydalı olmalarına emrediyordu. Şu hakde bu öğretmenlerin yetiştirilecekleri enstitülerin bünyeleri bildiğimiz gördüğümüz ve içinde yetiştirdiğimiz okullardan başka türlü olacaktıv Bukuruluşu yaratmak istenilen köy öğretmeni ni memleketin dilediği gibi yetiştirmek bu ağır ve kutsal ödevi hızla başarmak gerekiyordu. Enstitünün baş öğretmeni Lütfi Dağlat bu işe başlamadan önce köy enstitü eğitmeni yetiştirme kurslarında yıllarca çalışmış şimdi vazife başında bulunan köy öğretmenlerinin temsil ettikleri başarıcı, yapıcı, inanlı köylü ruhunun kapalı kalmış özünü onlarda keşfetmiş bundan ilham alarak köy enstitülerinin kuruluşunda vazife almaktan çekinmemiştir.

Geri kalmış çok kabiliyetli köylülerimizin yükselmeleri medeni alemde hakları olan üstün mevkiyi almaları için yapılacak vazife ne kadar ağır olursa olsun bunu hemen kabul etmiş ve işe başlamıştır.

Kuruluşu: Seyhan vilâyetinin Bahçe kazasına bağlı Haruniye nahiyesinde Vaktiyle Almanlar tarafından Ermeni çocuklarını okutmak düşüncesile birtepe (Konak) Üzerinde vevzamanla harap olmuş 3 katlı bir okul binası açılmıştır. bu Bina onarılmaya 1940 Martında başlanılmış aynı tarihte burada köy eğitmeni yetiştirme kursu açılmıştır.

3803 sayılı köy Enstitüleri kanununun çıkması üzerine 25 Temmuz 1940 da Talebe alınmağa ve enstitü kurulmağa başlanmıştır.

4274 sayılı ve 3803 sayılı iki kanun köy işlerini yürütmekte enstitü öğretmen ve eğitimlerine rehber olmuştur. Enstitü açıldığı zaman 120 talabe ile işe başlamış bu gün 1006 talebesi vardır.

1939-1940 Öğretim yılı 120 öğrenci

1940-1941	"	"	250	"
1941-1942	"	"	471	"
1942-1943	"	"	708	"
1943-1944	"	"	1006	"

Kuruluşundan bu güne kadar geçen 5 sene zarfında Öğrenci adedi süratle fağlalaşmış, her sene enstitüye gösterilen rağbet artmıştır. Talipli adedi kadroyunaştığı için bu yıl bir çok çocuklar geri çevrilmiştir.

Enstitüye civarda ki 5 vilayetin köy okullarını bitiren öğrenciler alınmaktadır. Vilayetlere göre gelen öğrenci adedi şöyledir.

<u>Seyhan</u>	296	Gaziantep	75
İçel	291	Maraş	110
Hatay	105	Yekûn	827

Enstitü kısmında 827 öğrenci vardır. birde ilk okulun 4ve 5 inci sınıflarında açılmıştır. Bu sınıfların öğrenci sayıları Vilayetlere göre

Seyhan	244	Gaziantep	17
İçel	27	Maraş	66
Hatay	15	Yekûn	176

İkisinin mevcudu 1006 öğrenci eder.

Enstitüde 30 öğretmen vardır. bir kısmı Gaziterbiye enstitü mezunu, bir kısmında Öğretmen okulu mezunudur. Sonsuz bir arzuile çalışmaya başlamışlar ve çok büyük neticeler almışlardır.

Buradan mezun olan öğretmenler sadece köylerde öğretmenlik yapacaklardır. Enstitüde bir birinden hiç bir hususta ayrılmadan çalışan kız ve erkek çocukları beraberce okumakta., Müteassıp köylünün gündün güne açılan kafası beraberlikte hiç bir mahsur olmadığını anlayışı kız öğrencilerin adedini gittikçe fazlalaştır maktadır. 754 erkek, 73 kız öğrenci vardır.

Mezun olacak çocukların 3 sene evvelinden bir listesi çalışacakları yeri gösteren bir liste yapılır. köylerde 50 kişiye bir öğretmen düşer. Öğretmene bir ev, bir işlik ve 5 kişiyi geçirebilecek arazi verilir. Mezun olan öğretmen yine enstitüye bağlıdır. Tayin olduğu köye gidince 5 Yıllık bir kalkınma planı yapar, enstitü tastik eder. işler müfettişlerle, gezici öğretmenlerle teftiş edilir. Ayrıca enstitü ekipler göndererek kendi öğrencilerini tetkikettirir. Enstitü mezun ettiği öğretmene pulluk verir, tahsisatı Maarif Vekâleti gönderir. Yarım kale an işler kurulan kürsularla telâfi edilir.

Enstitüde program şöyle tasnif edilmiştir. Programa hem kültür, hemde amelîyat girdiği için oldukça yüklüdür.

1- Kültür. 2- Ziraat, 3- Teknik iş ve çalışmalar.

Yıllık çalışma 4 e bölünürse 2si kültüre, biri zirata, biri teknik iş ve çalışmalara ayrılır.

5 yıl içinde enstitü 114 hafta kültür 58 hafta ziraat dersi 58 hafta teknik 30 hafta tatil yapmıştır.

Günlük çalışma: 8 sat kültür, 3,20 mecburi çalışma (Müzik, Mütalaa) 1,20 resmi çalışma, 8,30 uyku, 4,10 yemek istirahat.

Orta, lise ve öğretmen okullarında okutulan dersler tamamen okutulmaktadır. Fazla olarak zirai işletme ekonomisi ve kooperatifi vardır.

Ziraat Çalışmaları: Bahçe ziraatı, tarla ziraatı, zootekni ve ziraat sanayi natları vardır.

Bahçe ziraatına ilk senede başlanmış, taş, çakıl ve çalı ile kaplı 400 dekarlık arazi ziraata tahsis edilmiştir. Muntazaman sebze ekiliyor. Enstitünün ihtiyacı temin edildiği gibi diğer enstitülerde yardım düşünülüyor. 4 dekarlık arazi fidan yetiştirmeye hazırlanmış bu gün 8000 fidana sahiptir.

60 dekarlık meyve bahçesi tesis edilmiş, tarla ziraatına ilk defa 150 dekarlık arazi ayrıldığı halde ikincisine bu arazi 2500 dekara çıkmıştır. 530 dekar buğday, Arpa, yulaf ekilmektedir. 400 dekar arazide pamuk, susam, mısır, yerfıstığı ürünleri ekilmekte 2500 dekarlık tarla hem enstitü ihtiyacına hemde hayvan yemi temin etmektedir.

Z06 teknikte tavukçuluk, ipek böcekçiliği, hayvan bakımı ve nasıl yetiştirileceği konuları vardır.

Teknik iş ve çalışmaları: Yapı ve yol işleri, demircilik, biçki dikiş, nakış ve çorapçılık vardır.

Yapıcılık ilk defa harap olan bina tamir edilmiş, enstitüyü ve öğretmen kursunu içine alacak şekilde büyütülmüş, iki pavyon ilâve edilirken bunlar için lâzım olan malzeme at ve eşek sırtında köylününde gayretile taşınmıştır.

Enstitü binası tepe üzerinde olduğundan arabaların çıkabilmesi için öğrenciler ve öğretmenler etraftan taşınılan kiremit ve kerestelerle müsait bir yol yapmışlardır. 250 kişilik bir yatakhane yapılmış, tepe üzerine kurulan bu binalar çok emek sarfedilerek meydana getirilmiştir. Mutfak, demircilik ve marangozluk işleri, iki öğretmen evi, 500 öğrencinin kullanabileceği, apdeshane ve musluklar, bir dokuma işleyen, bir kooperatif, bir berber odası, kızlar için bir aile mutfak, bir çamaşır hane iki anbar yapılmış. en sonra da büyük bir okul binasına başlanmış ve bitmek üzeredir. Bunlardan başka Hasanoğlu ve Pulur köy enstitülerine birer kere, İvriz köy enstitüsüne iki kere yapıcı öğrenci göndermişlerdir. 3 tane tuğla ve kiremit ocakları kurulmuş, 2 taş ocağı vardır. Yapı için lazım olan kireci de kendileri temin etmektedirler.

Demircilik Kurulan 8 ocaklı atölye iyi köy demircisi yetişmek yolunda çalışmaktadır. Ziraat aletleri, pulluk ve arabaların demir kısımları, balta, kazma, çapa, çepin, keser, nal çivisi yapılmakta enstitüde ve köylünün hayvanları burada nallanmaktadır.

Marangozluk ve Dülgerlik: Yapıların çatısı, ağaç işleri marangozluk işliğinde öğrenci ve öğretmenler çalışması ile elde edilmektedirler-

Dokumacılık: İktisat vekâletinin gönderdiği 4 tezgahla çalışmakta ve ihtiyacı karşılamaktadır.

Biçki, Dikiş, Nakış ve Çorapçılık: 5 dikiş makinası, 1 çorap makinesi çalışmakta enstitünün bütün çorapları ve dikişleri buradan çıkmaktadır.

Enstitü ve civarı her türlü sebze, her çeşit meyve (Portakal, limon, mandalina, yenidoğruya, incir, nar.), Her türlü tarla ziraati ürünleri (Pamuk, susam, yer fıstığı) İpek böcekçiliği, tavukçuluk, arıcılık, inekcilik, keçiciliğe elverişli konservecilik ve sütcülük vardır.

Randıman: umumiyetle iyidir. bilhasaa teknik bakımından yüksektir. 1943-1944 yılında 291 çocuk doğrudan doğruya, 224 çocuk bütünleme ile sınıf geçmiş, 123 çocuk sınıfta kalmış, 83 çocuk diploma almıştır.

Enstitü işlerinin kolayca yürübilmesi için enstitüye bağlı bir mütedavil sermaye vardır. bu sermaye ile enstitün sebze, meyve ihtiyacını karşılamak için çalışan elamanlar öğrenciler olmak üzere sebze ve meyve bahçeleri kurulmuştur. 1944 yılı mütedavil sermayenin bütçesi 167000 liradır. Bu sermaye maarif bakanlığının gönderdiği sermaye 26000 liradır,

Enstitü hayvan mevcudu:

At	10	Katır(Büyük)	9	Boğa	1
Kısrak	6	" (Küçük)	1	İnek	16
Tay(büyük)	4	Eşek	2	Buzgı	12
" (Küçük)	3	Öküz	6	Yekûn	69

Nakil araçları:

Çift atlı yük arabası	9
" " Binek "	1
tek " yük "	1
Çift " Su "	2
Kamyon(Şevrole marka)	1

Sihhi durum ve Su meselesi (Kasaba ve köylerde)

Kazanın sihhi durumu fena değildir . Kaza umumiyetle fakir olduğu için merkez ve köylerde (Haruniye hariç) halk hayvanlarıyla aynı çatı altında barınmaktadır. Bilhassa Düziçi ovasında Sabunsuyu ve kollarının feyazandan sonra bıraktığı su birikintilerinin daimi bataklıklar meydana getiriyor. Buralar sinek yuvalarıdır, içme sularının ekserisi kuyu suyu olup gayri sihhidir, Eğer tulumba yapılacak olursa her hangi bir bağırsak kurdunun neşrinemas na mani olunur. Köy ve kasaba dahilinde helâların vaziyeti, kuyu şeklinde bulunmakta dağınık bulunan köylerde ise hiç hela yoktur köylerde çocuk bakımının geri bulunması yüzünden çocuk ölümlü fazladır. Halkın geri olması, alınan gıdaların sihhi bir şekilde alınmaması yüzünden hastalık zuhur etmektedir. Sulama teşkilâtı yoktur. halkın kendi teşebbüsü ile açılmış su kanalları ile zeriât yapılmakta, birikinti olmaması için daima kontrol edilmektedir. Kaza merkezinde rejim içinsüt, yoğurt sebze sair maddelerin tedariki müşkül durumdadır. kazada hastahane dispanseri, doğum evi gibi sihhi müesseseler olmayıp yalnız hükümet tabipliği mevcuttur. hususi binada her gün müracaat eden vatandaşların muayene ve tedavileri yapılır.

Kazada sihhat teşkilâtı kadrosu bir hükümet tabibi, bir seyyare sihhiye memuru, birde Belediye ebesinden ibarettir. Haruniye nahiyesinde Macılar gurubu köy ebesi mevcuttur. Hükümet tebbeti polikliniklerinden hasta vatandaşlar istifade etmekte iselerde ağır hastaların yatırılması icap ettiğinden kazaya beş yataklı bir dispanser tesisi zaruridir. Bir hamama birde sihhat etüdüne ihtiyaç vardır.

Kazada salgın halinde sari hastalık yoktur. en çok tahribat yapan hastalık sıtmadır. bu yıl dispansere gelen 350 kadar sıtmalı tesbit edilmiş fakat esas miktarı malum değildir. hastalığın önü yavaş yavaş alınmakta ve senede hastaları hükümet tabipliği tarafından 1500 gr , kinin , 2271 adet atebrin , 40 adet kinin ampulü verilmektedir. bu hastalığın başlıca amili bataklık bulunması ve çeltik ziraatidir. Çeltik ekimi kaldırılarak sıtma amilinin birisi yok edilmiştir .

su taksimi yapılip bataklıklar kurutulduktan sonrada sıtmanın önüne tamamen ge-
çilecektir. şimdi kazadaki sıtma nisbeti $\frac{1}{20}$ yi geçmemekte bunun da ekserisi
eski sıtmalı ve büyük dalaklıdır.

Kazada 149 frengili kayıtlı olup umumi nüfusa göre pek cüz'idir. Bunların
ekserisi tedaviye muntazam gelmemekte anca %10 nisbetinde gelmektedir. bu yüze
den frenginin intişarına mani olunamaktadır. Hastaların gelmemesine sebepte köy-
lerin kaza merkezine uzak bulunması , yolların gayri muntazam olması ve kazaya
inişlerinde gün kayıp etmeleriyle köydeki işlerinin geri kalmasıdır. Bunların
önüne geçmek için yerlerinde seyyar tabib tarafından tedavileri yapılırsa daha
randımlı olarak bu hatalığın önü alınmış olur.

Mantıkada tek tük tifo vak aları zuhur etmekte ve oda % 2 yi geçmemektedir
Verem yok denecek kadar azdır. Trahom yoktur. bu sebepten trahom ve verem müca-
delesine lüzüm yoktur . 1944 yılında 6 kızamıklı tesbit edilmiştir. Romatizma
fazladır. Haruniye bucağına bağlı Kuşcu köyü hududu dahilinde bir kaplıca var-
vardır. her sene binlerce romatizmalıyı çekmekte isede halen fenni ve sıhhi bir
teşkilât yapılmamaktadır. Üm mürekkebatı Kükürtlüdür, sıcaklık derecesi 36-45°
dir.

Düz içi köylerinin sıtma mücadelesine alınması gereklidir. Sari hastalık zu-
hur edâr etmez hemen sıhhi tedbirlerle alınmaktadır. Senenin ilk ve son ay-
larında 148 köpek öldürülmüştür.

I sene zarfında yapılan aşılarda birinci defada birer cm olmak üzere 157 kişi-
ye, ikinci defada ikişer cm olmak üzere 58 kişiye Tifo aşısı yapılmıştır. Çiçek
aşısında 499 kişiye ve 3973 kişiye de mükerrer çiçek aşısı tatbik edilmiştir.
Bunlardan ilkden 150 kişi , mükerrerden 916'sı müsnet netice vermiştir.

Bir sene zarfında temizliğe tabi tutulan insan ve eşya sayısı: 174 ev, 688
insan , 19231 parça eşya temizliğe tabi yttulmuştur. kasabada 3 fırın, 2 kasap
iki kakve, 1 han ve 13 esnaf dükkânı faaliyettedir. Bunların sıhhi kontrolları
hıfzıssıhhat meclisinin vermiş olduğu kararlara göre yapılmaktadır. Kaza dahili-
nintemizliğine ve umumi yerlerin sıhhi kontrolü tamamen yapılmaktadır.

Su meselesi: merkez (Bahçe kasabası) : İçme suları evlerin bahçelerinde
kazılmış kuyulardan temin edilmektedir. Kuyu sularının terkibi oldukça iyidir.
Fakat kurtların neğünemasına müsait olmas bakımından fenadır. Kaza merkezinde
26 kuyu vardır. Dolap denilen tahtadan yapılmış kollu tekerleklerle çekilir.
Kuyuların derinliği 10 metre kadardır. evlerde su teşkilatı yoktur . yalnız Kay-
makam evinde su teşkilatı vardır . Kuyular yazın kuruduğu için bu teşkilattan
yazın istifade edilemiyor. Merkez kasabadaki kuyuların ekserisi kurumaktadır.
Kurumayan bir kaç kuyu vardır. Halk bu kuyulara hucum eder. Kazanın kızlaç köyü
hududu dahilinde ve Ayran tuneli üzerinde 000015 münisbetinde kireci bulunan Ay-
ran suyu vardır ki güney Anadolunun en iyi suyudur. BİR teşkilat yapılarak su-
yun Adanaya, Kaza merkezine kadar getirilmesi düşünülmektedir.

Ayran Suyu merkez kasabaya 10 km uzaktadır. Trenle Osmaniye Ceyhan, Adana, Tarsus, Mersine kadar damacanelarla nakledilmekte ve kazaya epey bir varidat temin etmektedir. Bundan başka kaza dahilinde de Kaya delen, ece sularıda mevcut olup hastalara bilhassa Doktorların tavsiyesiyle verilmektedir. Bunlar da yukarıdaki şehirlere gönderilir.

Köylerde SU Meselesi : Kaza köylerinde su durumu umumiyetle iyi değildir. Her köyün bir kaç kuyu ve çeşmesi vardır. Dağ köylerinde içme suyu varsa da ova köylerinde pek azdır. Halk kışın yağan yağmur sularının toplandığı göllerden hayvanlarıyla birlikte su içmekte, bazı aylarında bu göller kuruyunca Ya iki üç saat menbalardan tuvek tabir edilen hayvan derisinden yapılmış küçük fişlarla su getirmekte veyahutta yakın yaylalara göç etmektedirler. Şimdiye kadar mevcut sulardan 1 kanalla su kaldırılıp köylerin su ihtiyacı giderilmeğe çalışılmamıştır şimdi ova köylerinin su ihtiyacının temini için kaza ve vilayetçe tesebbüse geçilmiştir. Civarında bulunan Sepma pınarından ve Hamis suyundan alınacak bir ana kanalla ve bundan çıkan tali kanallarla 10 köyün su ihtiyacını temini kararlaştırılmış, bunun için Adana ziraat bankası 40000'lira kredi açmakta ve buna verimlendirme kredisi denilmektedir. Bukararın tahakkukundan sonra köylü hem sıtmadan kurtulmuş hemde içme ve mahsullerini sulama imkanlarını temin etmiş olacaktır. Bu suretle sıhhat ve verimde büyük değişiklikler zuhur edecektir. Açılan arkin 3/4 ü mahsulu sulamak için köylüye bağışlanacak, 1/4 de Düziçi köy enstitüsünün tarla ziraatına tahsis edilecektir.

BELEDİYE FAALİYETİ : 1930 senesinde yeni Belediye kanunu na göre seçilen belediye heyeti tarafından 400 lirayı geçmemek üzere bütçe yapılmış, hiç bir defter tutulmamış, belediye vergi ve resimleri belediye ve hususi kanunlarda yazılı bulunan belediye gelirleri tamamen ihmal edilmiştir. Vazifelerinde suyu istimal tahakkuk ettiği için belediye reisili muhasibinin 1609 nu mara lı kanuna göre muhakemeye sevk edilerek haklarında kanuni takibat yapılmıştır. Bu sebeple hiç bir eser vucude getirmemişler. Belediye bir ev bile yapamıyarak açıkya bulunmuşlardır.

934 senesinde ikinci seçi belediye reisi Hasan çanga ve üyeleri, belediye resim ve vergileri, ve belediye kanunundaki varidatları ve hudusi kanunlarla tayin edilen belediye hiselerinin, tamamen takip, tatbikine ehemmiyet vererek gelirini ve tahsilatını 11 mîlî fazlasına çıkarmak suretiyle 934 senesi bütçesini 4110 na ve 936 senesi bütçesini de 4640 lira olarak tesbit etmiştir. Ve bu parayla 3 sene içinde yılmaz çalışma sonunda meydana getirilen belediyenin bayındırlık işleri şunlardır:

1- Belediye dairesi yokken yeniden dört oda ve bir salon ve bir mahzenden ibaret belediye evi inşaatına başlanmış ve tamamlanmıştır.

2- Belediyeye ait 200m² lik asri belediye tiyatrosu ve gazinosu inşaatına başlanarak bitirildi.

3- Mülkiyeti belediye şahsiyeti maneviyesine ait olmak üzere belediye bütçesi ile bir lokanta, bir furunve bir de han ve dükkân yaptırılmıştır.

4- Belediye dairesi ve halk partisi önünde bir park ve içinde fıskiyeli bir havuz dahî yaptırarak halkın burada istirahati temin edilmiş oldu.

5- Mahalle yollarının 1,5 metre genişliğinde ve derin istipdattan kalma eğri yolları belediye yapı ve yolları kanununa ve wüzumuna göre 9/15ve 12 metre genişliğinde açarak yaya kaldırımlar inşa edildi.

6- 600m uzunluğunda çarşı ile hükümet arasındaki dar bir yolu yapı ve yollar kanununa göre dükkanları yıkarak ve 19 m genişliğinde açmak suretiyle etrafı çarşıdan hükümete karşı süslendi.

7- Eski devirden kalma dükkanların tahta ile yapılmış köhne kepenkleri tamamen kaldırılarak ve yerine sıhate uygun saç daraba getirerek eski ve çirkin vaziyeti kamilen ortadan kaldırıldı.

Bu 3 sene içinde belediye bir taraftan para istikraz etmeksizin kendi geli riyle ve asırlarla yapılmayan inşaatları meydana getirerek, bu gün belediye ye hem iyi akar temin etti ve hemde belediye sokak ve çarşısını bu suretle imar ve ihya etdi. 1936 senesinden bu güne kadar belediye çalışmaları durma mış mütemadiyen kasabanın imarı ile uğ raşmıştır . 1936 senesinden bu güne kadar yapılan işler şunlardır.

1- halk odası açılarak halkın okuma seviyesi yükseltilmeğe başlanmış .

2- Karşı yaka semti ile asıl kasabayı biri birinden ayıran çay üzerine büyük petrol demiri ile yeniden ve sağlam bir köprü vücude getirildiği gibi çayın taşması ile hasıl olan feyzana karşı 200m uzunluğunda kireç harçla bir set yapılmıştır.

3- Hükümet konağı ile çarşayı bağliyan şösenin sağ tarafına 400-500m uzunluğunda bulunan su arkı kireç harçla yaptırılmış.

5- Yine 5 yıllık mesai programına dahil keşif ve projeleri hazırlattırılarak Nafia müdürlüğüne tasdik ettirilmiş bulunan hamamın inşasına belediyeler bankasından alınan para ile başlanacaktır.

4- 5 yıllık mesai programına dahil kasaba içi su yolları inşaatına 1945 yılı içinde başlanacaktır.

6- Yine keşif ve proje hazır bulunan ve 5 yıllık mesai programına dahil olan fenni bir mezbaha inşasında aynı suretle belediyeler bankasından para alındıktan sonra başlanacaktır.

7- Kasabaya 10km mesafede bulunan Ayran menba suyu belediye tarafından istimlak edilerek kasabanın içine suyu borularla getirmek suretiyle temin edilmesine çalışılması teşebbüsü ele alınmıştır.

8- Kasabanın tenviif işi de ele alınmış, bunun için kasaba Güvel oğullarına ait su değirmeni belediyece istimlak edilerek elektrik tesisatı yaptırılması teşebbüsü ele alınmıştır.

İ K T İ S A D İ D Ü R Ü M : Kazanın zirai durumu umumiyetle iyidir. Kışların ılık ve yağışlı , Yazların sıcak ve kurak geçmesi toprağın münbit olması, Arpa buğday, mısır pirinç gibisıcak mıntika mahsülleri yetiştirmektedir. Mahsülün büyümesini sekteye uğratan kırağı ve don hadisesi pek az olduğu için çeşitli m mahsül nev ileri vardır. Müsait şartlara rağmen zıraat fazla inkişaf edememiş, bazı hadiseler zıraatın inkişafına mani teşkil etmektedir. Geniş Düziği ovasın da nu fus seyrekdir. Amele bulmak sıkıntısı, su azlığı, (IO köyün arazisi gayet münbit ve mahsuldardır. Her cins meyve ve hububat yetiştirilebilir, yalnız köylerin halen kâfi gelecek miktarda suları olmadığı için anca hububat yetiştirmektedirler. Şabun suyu bu köyler arazisine taksim edildiği taktirde meyve bahçeleride vucüde getirilebilinecektir. Sabun suyunun taksimi için su kanalları açılmağa başlanacaktır)modern zıraat alet ve vasıtalarının gayet az olması yahut hiç olmayışı zıraatın inkişafına, randımanın artmasına mani olmaktadır. Köylünün fakir olması makineleşmeğe set çekmekte zıraat eski usullerle yapılmaktadır.

Geniş toprakların köylüye dağıtma kanunun çıkması ile köylü nisbeten fakirlikten kurtulmuş az çok geçinebilecek bir araziye sahip olmuştur.

Dünyanın harp içinde bulunması dolayıyla köylerde istenilen kalkınma tamamen tabik edilememektedir. Harpten sonra en moder usuller tabik edilerek köylü sıkıntısından kurtarılacak, böylece toprağa heves artırılabilecektir.

Harp içinde bulunduğumuz bu sıralarda yükselen fiatlar yüzünden köylü biraz sevinmiş ve toprağa bağlılık artmıştır.

Toprak Rejimi: Kaza arazisi umumiyetle küçük parçalara ayrılmıştır. Köylünün ekserisi toprağa sahiptir. Birinci Cihan harbinden evvel hıristiyan arazi sahipleri vardı. Harpten sonra 22000dekar olan arazi 944 yılında topraksız 66400 vatandaşa toprak tevzii komisyonlarınınca Maliye vekaletinin emri ile dağıtılmış ve yeni sahipleri adına tescilleri yapılarak işletilmeğe başlanmıştır. Bu tasarruf edilen arazi dağınık parçalardan ibarettir. Bu suretle topraksız köylü toprak tevziyatıyla toprağa sahip olmuştur.

Küçük ve orta arazi sahipleri fazladır. Küçük arazi sahipleri topraklarını kenâileri işlerler. Orta büyüklükte olanlar ya kendileri yahut ortaklara işletirler. Az olan büyük arazi sahipleri kasabada otururlar. İşlerini ortaklara yaptırırlar. Sayıları 13 kadardır. Bunlar çok olmadığı için kira ile çalışan köylü çok azdır. Rençberlerin gündeliği 2,5 liradır. Ayrıca zıraat amelesi yoktur. Köylü birbirlerine yardımlaşmak suretile mahsullerini toplar.

Küçük bir çiftçinin azami 30 dönüm tarlası, 2-5 inegi, 1 atı, 1 çift öküzü, bir kaç koyunu veya keçisi vardır. Orta arazi sahipleri 30-500 dönüm arasında toprağa sahiptirler. 1 hektardan 3 hektara kadar olan mükellef adedi 5030, Arazileri 66744- hektardır. 3-50hekdara kadar olan mükellef adedi 995, arazileri 7433 hektardır.

50 - 500 Hektara kadar olan mükellef adedi 13, arazileri 1216 hektardır. 500 hektardan yukarı araziye sahip olan mükellef yoktur.

Ziraate Tatbik edilen Usuller: Enfazla tatbik edilen usul münavebedir. Münavebe bir hububatla diğer bir hububat veya bir pamukla hububat arasında olur bu suretle toprağın kuvveti bitmez. Nadas da tatbik edilir. Fakat çok değildir. tarla fazla yorulunca nadasa bırakılır nadasa terk edilen arazi bir kaç defa sulur, toprak havalandırıldıktan sonra bir sene boş bırakılır. Boş arazide ilk bahar yağmurlarını müteakip otlar biter yaz sıcaklarıyla bu otlar kuruyarak ekinin sonbahar ve kış yağmurları ile çürür ve toprağa karışırlar. Çürüyen otlar toprağın rakta gübre vazifesini görebilirler. Nadasa bırakılan toprak, bu suretle hem kuvvetlenmiş hemde humüs itibarıyla zenginleşmiş olur.

Münavebe usulünde alınan randıman daha fazladır. Toprak hem kuvvetini kayıp etmez hemde humüs nisbetini muhafaza etmiş olur. Bir sene ekilen buğday hasat edildikten sonra arta kalan sapları çürüterek toprak buğdaya verdiği humüsü almış olur.

Ziraate Kullanılan Aletler: Köylünün kullandığı aletler, köylü fakir olduğu için modern ziraat makinelerini temin edilemiyor. hemde ananeye sadık kalarak atalarının kullandığı aletleri kullanmakta devam ediyorlar. Köylüye makineyi benimsetmek epeyi güç bir iştir. Ananeyi bırakmak istemiyorlar. Fakat yavaş yavaş modern aletlerin kolaylığı alınan randımanın fazla olması, köylüye söylenilerek ve gösterilerek benimsetmeğe uğraşılıyor. eski aletler tedricen modernleşiyor.

Mantıkada kullanılan eski aletler sapan, orak, yaba, dirgen, tırmaktır. bu gün en fazla kullanılan ziraat aletleri nadas bozma ve tohum ekmek için tek de marlı ve tek tekerlekli pulluk, çift tekerlekli veya döner teker kulaklı pulluk tek veya çift öküzle çekilir. Harman ve orak makineleri, toprağa tohum atılardan sonrakapamak için kullanılan tapan, motor, hububatı sapından ayırmak için ekinin kölen kızak ve köylünün Potoz dediği tarlayı sürmeğe yarayan aletler kullanılır.

KULLANILAN ALETLERİN MİKTARI:

Tek tekerlekli pulluk	412	Orak makinası	3
Çift " "	133	Harman "	2
Döner kulaklı "	1	Tireyor "	1
Kültivatör	2	Traktör "	1
Tırmık	2	At arabası	100
Pamuk mibzeri	1	Öküz	40

Sapan miktarı malûmdeğildir.

YETİŞTİRİLEN MAHSULLER : Ziraat en fazla ovada yapılır. Dağ yamaçları ormanlarla kaplıdır. Ormanlar tahrip olunarak açılan arazi çok küçüktür ancak bahçe ve ziraatı yapılabilir. (Sulanabilen yerlerde). Ziraate gübre kullanılmaz sadece Hasan beyli köyü civarında lahana için biraz hayvan gübresi kullanılmaktadır. Kazanın yüz ölçümü 106000 hektardır.

Bunun ziraate elverişli kısmı 24000 hektar, her yıl ortalama ekilen kısmı 12000 hektar, tarla ziraati 8000, bahçe ziraati 1250, bağ ziraati 150, mera 2600 hektardır. Ekilmeyen arazi miktarı 12000 hektar, ekilemeyen arazi miktarı 82000 hektar (sıralanmadan ötürü, dağlık, taşlık, kayalık, ormanlık olması) Yetiştirilen mahsuller miktar itibarıyla şöyledir.

<u>Cinsi</u>	<u>hektar</u>	<u>Elde edilen hasılat</u>
Buğday	40000	4000- 12000
Arpa	1500	2250- 3750
Çavdar	200	180- 500
Yulaf	350	35- 1050
Nohut	1000	1000- 3000
MISIR	50	80- 225
Bakliyat		
Nohut	50	75- 125
Mercimek	50	40- 80
Sınai bitkiler		
Keten	50	10- 40
Tütün	52	41- 52
Pamuk	323	408- 48
Yer fıstığı	200	400- 800
SUSAM	150	75- 120
Yumrulu bitkiler		
Patates	25	250- 600
Bahçe ziraati		
Meyvalar	250	2500-5000
Sebzeler		
Biber	100	100- 150
Sogan	500	5000-10000
Harımsak	400	3000- 6000
Bağ ziraati		
Çeşitli cinsler	150	100- 150

Buğday: Hububattan en fazla ekilen buğdaydır 4000hektar arazi sadece buğday ekimine tahsis edilmiştir. ova kısmında çok ekilir. toprakve iklim buğday ziraatına müsaittir. Buğdaya tahsis edilen arazi seneden seneye artmaktadır Meselâ: 3 sene evvel buğdaya tahsis edilen arazi 1300 hekdarken bu gün 4000hektara çıkmıştır. bununla beraber verimde artmıştır. Evvelce 2161 ton iken bu gün 4000ilâ 12000ton arasındadır. bu nun sebebi: Ormandan açılan arazininve dağ yamaçlarının işletilmesidir . Buğday sahası ile birlikte Diğer ekimlerin sahalarıda artmıştır.

Buğday ikinci teğrin ve birinci kanunda ekilir. Toprak bir kaç kerre sürüldükten sonra tohum elele serpilir, üzeri tapanla kapatılır. Mahsul Mayıs sonunda ve Haziranda hasat edilmeğe başlar. Ekin orakve orak makinalarıyla biçildiktene sonra tırpan veya tırmıkla toplanır. Arazinin orta yerine harman edilir. Buğday taneleri döğenle saplarından ayrılır, savrularak temizlenir. Kıldan yapılmış harar denilen t orbalara doldurularak gideceği yerlere gönderilir.

Buğdayın burada iki cinsi vardır. Beyaz buğday ekmek yapılır. Ekserisi gönderilir. Yerli buğday kırmızıdır, halkın esas gidasını teşkil eder. Bulgur yapılır

ARPA: Buğdaydan sonra en fazla ekilen toprak arpadır. Arpanın ziraat sahası da buğday gibi artmaktadır. Evvelce 400 hektarken bu gün 1500 hektar olmuş, Verim 719 tondan 2250- 3750 tona çıkmıştır. Arpa buğdaya nazaran daha fakir toprak da yetiştiği gibi sıcak ve soguğa tahammüllüdür. Onun için arpa dağların yamacına tırmanmıştır. Arpa İnci teğrinde ekilir, hasat mayısta yapılır. Arpa büyük miqyasta hayvan yemi olarak kullanılır. Bununla beraber insanlarda buğday ununa karıştırılarak veya yalnız arpa unu ile ekmek yaparlar. Buğday ununa nazaran daha özlüdür.

YULAF: Yulaf fazla ikilir. Hemen hemen bütün mahsul hayvanlara yem olarak sarf edilir. Evvelce yulaf ekilen arazi 200 hektardı bu gün 350 hektardır. Alınan miktar evvelce 644 ton iken bu gün 1050 tonu bulmuştur. Yulaf arpa gibi İnci teğrinde ekilir ve mayısta hasat edilir. Yulaf her tarafa yayılmıştır, ta biatla adeta mücadele eder.

ÇAVDAR: Ekseriyetle dağlık mantıklalarda açılın arazide ekilir. Bu da yulaf gibi hayvanlara yedirilir. Fakat arpa gibi buğday ununada karıştırılarak ekmek yapılır. Çavdara tahsis edilen arazi evvelce 40 hektarken Şimdi 200 hektara çıkmış, verim 160 tondan 150 ile 500 tona varmıştır. Buğday gibi teğrin sonunda ekilir. Temmuzda hasat edilir. Çavdar mantıkada ehemmiyetli degildir.

MISIR: Ekimi fazla degildir. Eskiye nazaran büyük bir artış görmeyiz. Önceleri 10 hektarlık arazide mısır ekiliyordu bu gün 50 hektara çıkmıştır. Randımanın artması lazım gelirken bilakis azalmıştır. Bu miktar 200 tondan 225 tona çıkmıştır, kiekilen arazi çoğaldığı halde alınan verimin anca 25 ton artması tahsis edilen araziye nisbetle arama degil azalma sayılır. Mısır geç yetişen bir mahsuldür eylülde olgunlaşır hayvanlara yem olarak kullanıldığı gibi bil hasa köylünün gidasını da teşkil eder.

DARI: Kazada darı da ekilir. İki cinstir. Kumdan, gilikden . Darı ekimi çok azdır. Çıkan tamamen hayvanlara yedirilir.

Mahlüt: Bazı çiftçiler arazilerini sadece bir ekime tahsis etmezler. Tarlayı bir kaç kısma ayırarak bir kaç ekim birden ekerler. Böyle ekilen arazi evvelce 530 hektardı, bu gün 1000 hektarı bulmuştur 530 hektar araziden 651 ton mahsul alınıyordu bu gün 1000 hektardan 1000- 3000 ton mahsul alınıyor.

Bakliyat: Bakliyattan nohut, mercimek, fasulya ekerse de ehemmiyetsizdir

anca köylünün ihtiyacına yetişir. Nohut 50 hektarlık arazide ekilir 75- 125 ton elde edilir. Mercimek 50 hektarlık arazide ekilir+ 40- 80 ton elde edilir.

SINAİ EKİMLER 4 PAMUK): Mıntıkada pamuk ekimi azdır. 223 hektarlık arazi pamuk ekimine tahsis edilmiştir+ Alınan verim çok değildir, 40- 48 ton kadardır. İklim pamuk ekimine fazla müsait değildir. Sıcak istiyen bit bitkidir. Bahçe iklimi rutubetlidir. Rutubetin azaldığı Düziçi ovasında ekilir. Adana ovasında olduğu gibi Düz içi ovasında da ekilen pamuk 3 nevidir: Klevlant, Akala, Yerli koza. Klevlant ince elyafı uzundur, rengi kirli beyazdır, bu cins azdır. Esas ekilen cins yerli kozadır yağmura karşı fazla mukavimdir. Beyaz rekte elyafı kısadır.

Akala nevi yerli kozaya benzer. Bunun ekimi seneden seneye artmattadır. Pamuk tohumu (Çiğit) Martta elle serpilir. Büyüyünceye kaçar, bir kaç defa çapalanır çiçekleri sarıdır. Kapandıktan sonra alttan yeşil koza çıkar Buna ceviz denir. Az bir zamanda renkleri koyulaşır, kahve rengini alır. Kozalar açılır içinde pamuk çıkar . Fazla açılan tarlaları köylü gözünden dökmüş diye tabir eder. Ağustosta kozalar saptlarından elle sıyrılarak toplanır. Klevlant ve akala nevi ameleler tarafından şif denilen kabuklardan birer birer toplanır+ Koza çevirme makinalarında pamuk kabuğundan ayrılır. Ayrılan kütlüler (Pamuk yığını) fabrikalarda pamuk çekirdeğinden ayrılır. Sonra temizlenerek dokuma, iplik fabrikalarına gönderilir. Evvece pamuk çiftçiler tarafından halka satılmaktadı şimdi ise hükümetin gönde diği ofis memurları ile miktarı tesbit edilmekte ve toprak mahsulleri ofisine devredilmektedir .

YER FISTIĞI: Bahçe kazası toprakları yer fıstığı yetiştirmeğe çok elverişlidir. Havanın rutubetli olması mahsulün istediği en mühim şartlardan biridir. Yer fıstığı 200 hektarlık arazide ekilir . Bukadar araziden 400- 800 ton mahsul elde edilir. Mart ve nisanda ekilir, ikinci teşrinde olgunlaşmaya başlar. Kabuklu veya kabuksuz ekilir, kabuklu çabuk yetişmez , kabuksuz ekmek daha iyidir. Fıstık taneleri birer birer ekilir üzerleri toprakla kapatılır. Sulamaya ihtiyaç vardır. Fıstık yer aldında üreyerek çoğalır. Yer yüzüne dal ve yaprak salar çiçek açar Sonra dallar koparılarak yine birer birer toplanır, kabuklu veya piyasaya sevk edilir.

Susam: mıntıkada fazla ekilmez 150 hektarlık arazide ekilir. 75- 120 ton mahsul alınır. Ekseriyetle pamuk tarlalarının içinde ekilir , ayrı susam tarlaları da vardır. Mahsul 1,5 - 2 ayda kemale erer. Hazıranda susam saptarı koparılacak güneşli bir yere küme küme başakları üste gelmek üzere dizilir. Halk susamı burada Küncü diye tabir eder. Başakların içindeki susam ilk defa beyazdır Güneşte durmaktan hem saptarı hemde susam taneleri sararmağa başlar. Başaklar döğülür, savrulur, bir kısmı şehire gönderilir. Şehirde masara denilen helva ve tahin yapılan dükkanlara sevk edilerek helva ve tahin imalinde kullanılır. Bir kısmında halk kendisi kullanır. Küncülü ekme yaparak kahvaltıda yerler.

Tütün :Mintakanın tütünü iyi cinstir . Merkez kazanın dag köylerinden sekizinde Tütün ekimine müsaade edilmiştir . tütün ekilen erazi çalılık-lardan açılmış toprak parçalarıdır . (52) hektar kadardır . 41 - 42 ton elde edilir . Vilâyet merkezi olan Adanaya gönderilir .Tütün ekimine hükümet fazla ehemmiyet vermekte ve Tütün ekimi günden güne çoğalmaktadır.

Keten :Keten de ekilir çok değildir . 50 hektarlık erazi buna tahsis edilmiştir . Ancak 10 - 40 ton kadar elde edilir .

Yumrulu nebatlar:Patates ekilir . Ancak mintakanın ihtiyacını karşılamaktadır . 25 hektarlık eraziden 250 - 600 ton patates elde edilir .

Bahçe ziraatı :

Mintakada 1250 hektarlık erazi bahçe ziraatına tahsis edilmiştir . Toprak ve iklim pek müsait değildir . kışları soguk geçtiği kar ve dolu yağdığı için meyva ağaçları pek barınamaz . Dağların batı yamaçlarında hafif meyiller üzerinde ve poyrazdan dudallanmış kısımlarda ekilir . 250 hektarlık erazide Meyva ağacı dikilir . takriben alınan randıman - 250 - 600 tondur . Buda ancak kaza dahilinde sarf edilir . En fazla ekilen meyva ağaçlar Nar , Şeftali , Kaysı ve Duttur . Nar soguktan müteessi olmaz Şeftali da soguktan hoşlanır .

Narenciye ağaçları (Portukal , Mandaline , Limon ,Tubunç) yetişmez . ovada pek az miktarda Portukal yetişirsende sayısı pek az olduğu için yetiştirilemez demekte hiç bir mahzur yoktur .

Bagcılık : Bagkar büyük dağlar açindeki dereler kenarında olup kâfi miktarda güneş ve hava görmedikleri gibi fennî usul ve külleme hastalığı ile de mücadele yapılmadığından mahl'a doğru gittiği görülmektedir . Son zamanlarda hükümet bu nokta üzerinden durarak islâhı ve çareleri düşünölmektedir .

Sebzecilik :epey çeşitlidir . sebzelerden bilhassa Sogan fazla miktarda ekilir . Sogana tahsis edilen erazi 500 hektar ve elde edilen miktar 5000-10000 ton arasındadır . Halk kışlık soganını yazdan temin eder . Kışın sarf edeceği kadar sogan aluo evine koyar

Sarımsak ta çok ekilir 400 hektar eraziden 3000 - 6000 ton sarımsak alınır

Biber 100 hektarlık erazide ekilir 100 - 150 ton çıkarılır .

Bunlardan başka Bakla , Lahna , Karpuz , Panya , Dumates , Kapak , İspanah, Maydanoz , Nane , Pançar , Patlıcan , Prensas , Turp gibi sebzeler de ekilir fazla miktarda değildir . Ancak ihtiyacı karşılayacak kadardır .

Zeytin :Mentakada Akdeniz iklimi hüküm sürdüğü için Akdenizdeki ikliminin başlıca karakterini gösteren Zeytin ağaçları burada epeyi yer kaplar . büyük bir kısmı yabaniadır . istifade edilemez . evlerin bahçelerinde yetiştirilen Ehli zeytin ağaçları halkın ihtiyacını ancak temin etmektedir. bunlar büyük teneli , yağlı ,hafif acımtırak zeytinlerdir .

Ehli hayvanlar :

Mıntaka dağlık ve meralık (Kır merası) olduğu için eskiden beri hayvan beslenilmektedir . yonca bilmezler 2600 hektar kadardır. küçük baş hayvanlar daha çoktur . Dağlık sahalarda binlerce geçi ve koyun sürüleri otlatırılır . At , Sığır gibi büyük baş hayvanlar da beslenir . Müziçi ovasında ziraatla hayvan yetiştirmeğe beraberce ehemmiyet vermeğe başlanmıştır .

Beslenen hayvan cinsleri ve miktarları :

At	823	Sığır	9106
Beygir	20	Manda	80
Katır	35	Kılkeçisi	31880
Merkep	950	Koyun	4211
Öküz	3250	Ari(Kovan)	2000
Deve	350	Tavuk	2000
Hindi	1000		

AT : Binek hayvanı ve nakıl vasıtası olan Beygirler mintakada 843 kadardır Binek hayvanı olanlar Arap Atı ve İngiliz atıdır . Zengin çiftçiler bu cinsleri köyden çiftliğe ve çiftlikten köyü gitmek için kullanırlar . At arabası ile eşya nakıl edilir . Ziraat ta Döğençekmek sapanla çift sürmek için kullanılır .

Atlar ilk baharda ve yazın yetişen Sarmaşık ,Geliş ve sürgün denilen taze otlarla beslenir . Kışın ise Saman , Arpa ve yolağ yedirilir .

KATIR : Kazada 35 tane kadar katır vardır . hemen hepside Askerdedir.

Merkep: Fakır köylünün ayagının yerde kesilmesi için kullandığı yegane binek hayvanı merkeptir . Bahçe kazasının pazarı olan Cuma günleri köylü yetiştirdiği mahsulu Merkeple kasabaya getirerek satar . Merkep hususî yapılmış küçük arabalarla yük te taşır . 950 kadar merkep vardır .

Sığır :Mintakada 11356 adet sığır vardır . Bunun 3250 tanesi Öküzdür . Toprağı sürmek için kullanılır . Sapan ekseriyetle öküzle çekilir . çift denilen toprağı sürmek için kullanılan alâtlar da öküzle çekilir . bir de öküz arabaları vardır ki iki tekerlikli geniş iki öküzle çekilen arabalardır .

(9196) kadarı da İnektir. yerli cinstendir. son zamanlarda Halebten getirilen İnekler Damızlık olarak kullanılıyor . İneğin Südünden istifade edilir . Bir inekten günde 2 - 3 kilo gram süt elde edilir . bir kısmı kasabede veya köy içinde satılır . bir kısmı da Tereyag yapmak için kullanılır . 100.K.G. süttten 4 - 5 K.G.Tereyag çıkartılır .

MANDA :80 kadardır . Manda arabaları denilen arabaları taşımak için kullanılır . fakat ekseriyetle südünden istifade için beslenir . sütü çok yağlıdır . Bir manda günde 4 - 5 K.G. süt verir . 100 K.G. süttten 8.K.G.yag elde edilir . Kaymak da yapılır . Manda südünden yapılan Yogurtlar çok yağlıdır. Yogurt çömleklerle kasabeye indirilir . Yağı alınarak yapılan yogurtlara Torpa yogurdu denir . Yağlı yogurtlar sulandırarak yağı alınır elde edilen yag çok kıymetlidir . üzerine şeker ekilerek yenir . geriye kalan yagsız kısım ya Ayran olarak içilir yahut Torpalarda suyu süzülerek Torpa yogurdu yapılır . Süttten peynir de yapılır .

DEVE : Deve de vardır . 350 kadardır . Develer ekseriyetle göçebelere beslenir . bir yerden bir yere göç etmek için eşyalarını nakıl etmekte kullanırlar . Köylüde Deve vardır . fakat sayısı çok azdır . günden güne de azalmaktadır.

Küçükbaş hayvanlar :Daglık mintakalarda çok miktarda beslenir Ovada da vardır . amma çok azdır . hem çoban hem çiftçi olan köylü azdır .

Çobanların erazisi yoktur . varsada birkaç dönümdür. Dag köyleri Çoban köyleridir . Mintekada bulunan ve umumiyetle daglarda yaşıyan aşiretler münhasırah çobandırlar . meralarda dag yamaçlarında toplanmıştır .

Kılgeçisi : 31180 kadar Kılgeçisi vardır . Aşiretler tarafından beslenir Yazın civardeki yaylılara çıkarak sürülerini etlatırlar . Bu hayvanın sütünden,kılından istifade edilir. kılından Çuval örülür . Sütünden Peynir yapılır . Kılgeçisinin sütü hemen hemen Peynire sarf edilir . bir keçi günde 1000 - 15000 G.Süt verir . 100 Kg.sütten 2 - 3 Kg.yag elde edilir .

Koyun : Aşiretler ve yerli köylüler tarafından beslenir .4211 adet Koyun vardır . Yününden istifade edildiği gibi Sütünden istifade edilir . Karaman cinsi koyunlar vardır Aydınli aşiretinde Aydınli cinsi de bulunur .

Arı & Daglık mintakalarda topraktan yapılmış yerli kovanlarda beslenir . Tahtadan yapılmış olanlar da vardır . Kovanlar yanyana tek veya çift sıra halinde dizilir . üzerleri çinko veya ağaç dalları ile kapatılır . Çiçeklerin açmaga başladığı sıralarda çogalırlar . Bir kısmı kovayı terk eder buna Oğul verme denir . 2000 tane kovan vardır . senede 4000k.Petekli , 2000 K. Süzme bal elde edilir . Süzme bal yapıldıktan sonra Posasından 400 K.Balmumu yapılır .

Kümes hayvanları : Tavuk ve hindi fazla miktarda beslenir . 20000 Tavuk 1000 Hindi vardır . bir tavuk senede 150 - 200 kadar yomurta verir . bir Hindi de senede hemen hemen aynı miktarda yomurta verir . elde edilen yomurtalar tahtadan yapılmış etrafı samanla beslenmiş Sandıklar içinde kasabaya ve vilâyete gönderilir .

SİNÂİ FAALİYET :

Bahçe kazasında Sinaî faaliyete girecek hiç bir san'at yoktur . bu husustaki ihtiyaclar Vilâyet merkezinden ve Osmaniyeden temin edilmektedir . Mahallin zirai aletleri kasaba ve köylerdeki demirciler tarafından tamir

edilmektedir .

Un değirmenleri :Kaza dahilinde 18 adet Un değirmeni vardır . 3 Kızlaç, 4 Bahçe , 1 Burgaçlı , 2 Hasanbeyli , 1 Fersah , 1 Gökçayır , 3 Haruniye, ve 3 Alibozlu köylerindedir . Bunlar Mintakanın Bulgur , Un , Döğme ihtiyacını karşılayacak durumdadırlar .

Mahallî san'atlar yoktur . sadece Keçi kılından Çuval ve Heybe örülür . Ermeniler zamanında eltezkâhları ve İpekçilik varmış onların memleketi terk etmeleri ile beraber bu mahallî san'atlar da sonaz ermiştir.

MADENLER :Kasabenin Savranlı köyü civarında Krom madeni bulunmuş ve imtiyazcısına Ruhset verilmiştir . işletilmeğe açılmış bundan başka maden yoktur

Ormanların işletilmesi :

Geniş sahaları kaplayan ormanlar tamamen Devlete aittir . Devlet iki sene evvel faaliyete geçmiş orman idaresini Revir teşkilâtı eline almış bu teşkilâtın merkezi Osmaniyedir . Teşkilât bütün Orman sahalarında şubelerini açmakta ve işletme hazırlığını yapmaktadır . Merkez bölgesine ait olan kısım Baltalıktır . Mahrukat olarak kullanılır . Odun ve kömür yapılarak kazaya büyük bir servet temin eder . Orman idaresi Revir teşkilâtına geçmeden evvel ayda 30 Vagon Odun ve kömür nakil ediyordu . Bugün azalmıştır .

Kereste imalına yarayan sahalar da vardır . Haruniye bölgesine ait ormanlardan bir kısım sahalarda faaliyete geçilmiş ve Enstitünün kereste ihtiyacı buradan temine başlanılmıştır . evvelce kereste fazla miktar da temin ediliyordu . Bevir teşkilâtı Kereste imalına mani olmuştur.

Orman tahribatı ve Ormanların muhafazası :

Evvelce orman çok tahrip ediliyordu . Zaman zaman bilhassa sonbaharda sık sık yangınlar olur , ağaçlar tahrip olurdu . Bugün bunun önüne geçilmiştir . Kazada Orman muhafazası bir Orman Bölge Şefi , Bir orman mühendis muavini , bir de iki orman muhafaza eri vardır . Bunlar Bahçe istasyonunda otururlar . Kahvede vakit geçirirler . ve Nakliye vesikası ararlar .

Vazifelerini ifa ettikleri saha bukadardır . Geniş bir sahaya kaplayan ormanın beklenmesinde bu iki erin faidesi ne dereceye kadar olacağı aşikârdır . ya bu teşkilâtı esaslı bir şekle sokmak istenilen gayeyi tehakkuk ettirmek veyahut tamamen kaldırmak yerinde olacaktır .

Yollar ve Nakıl vasıtaları :

Bahçe kasabanın yanından ve kaza hudutları içinden Adana , Fevzipaşa demiryolu geçmektedir . Bu hat Anadolu - Bagdat demir yolunun bir kısmı olması dolayısıyla Bahçe bir taraftan İstanbula bir taraftan da Bagdat'a bağlanmaktadır . Toprakkaleden aktarma yapmak suretiyle Hataya bağlanır. Kasaba zengin bölgeler arasına yerleşmiş Munakale bakımından fevkalade kolaylıklar gösterir . Şimdi sönük gibi görünen kasaba az bir zaman sonra parlayacağı şübhesizdir . Demir yolunun yanından geçmesi , Zengin bölgelere yakın olması yüksek bir istikbala sahip olacağını gösteren delillerdir. Bağlı bulunduğu vilâyet Seyhan Türkiyenin en zengin ve verimli bölgelerinden biridir . hem ziraat hem san'at bakımından üstün bir mevki işgal etmektedir . Kazaya yaptığı yardımlarla her sene yenilikler görülmektedir. Kasabayı vilâyet merkezine bağlayan demiryolu 123.Km. Kaza hudutları dahilinde 3.5.Km. haftada müntazaman 3 def'a Adana , İslâhiye kadar işler . Kaza halkı şehre inmekte hiç bir zorluk çekmez . Yine haftada 3.def'a geçen Konya ve Toros katarları kazayı İstanbula kadar ulaştırır . Anadolu Güney Demiryolu 1854 de Fransızlar tarafından yapılmış (78) sene onların idaresinde kaldıktan sonra Cumhuriyet devrinde 1932 de Atatürkün dirayeti sayesinde Türkiyeye geçmiştir . İşletme tamamen devletdemir yollarına aittir. Bahçeyi köylerine civar kazalara ve vilâyetlere bağlayan Şosalar da vardır. Kasabayı İstasyona bağlayan yol 3.Km. müntazam yapılmış hertürlü vasait işleyebilecek durumdadır . Kasabayı Haruniyeye bağlayan 30.Km.uzunlugunda bir Şosa mevcuttur . vaktiyle Almanlar tarafından Dokevil hatı olarak yaptırılan yol bugün kaza ile nahiye arasındaki irtibatı temin eder . Bu yolda Kış ve Yaz aylarında tekerlikli vasait işlemektedir . Haruniye kasabasının Yarbaşı tren istasyonuna bağlayan 9.Km.lik yol zengin Düziçi

ovasını Demiryoluna birleştirdiği için çok değerlidir. maalesef inşasına pek ehemmiyet verilmiyerek bir sene evvel yapılan yol bir sene sonra harap olmaktadır . Haruniye ile kaplıca arasındaki 25.Km.lik ve Bahçe ile Ayran tüheli arasındaki 6.K.m.lik Şosa üzerindeki bazı köprü ve virajların tamir ve inşa edildiği takdirde her zaman tekerlekli vasaitin işlemesi mümkündür . Bahçeyi Osmaniyeye bağlayan Osmaniyeye - Fevzipaşa Şosası vardır. Bu yol Kızıldere köyü ile Kenlıgeçit arasında temamiyle bozuktur . Bu saha içinde bulunan Hamis mevkiinde bir köprü inşası icap etmekte Sayın Vali Akif İyidoğanın emir ve işaretiyle Taş , Kum , Kireç gibi malzemenin köylü tarafından temini ve işçiliğin hususî muhasebe yardımı ile tediyesi gözümlünde tutularak harekete geçilmiş ve yolun bozuk kısımları tamir edilmeğe başlanılmıştır .

Köy yolları :

Kazanın 10 köy arasındaki yollarda Yaz aylarında Tekerlekli vasait işlemektedir . Hasanbeyliği kaza merkezine bağlayan bir yol vardır . Cuma fakılı , Arıcaklı , Kızlaç , Kaman , köylerinin birbirine bağlayan ve kazaya gelen yol birkaç sene zarfında yaptırılmıştır . Hasanbeyli köyünde bir köprü inşasına başlanmıştır . Eski Gaziantap , Maraş Kervan yolları ve halen Maraş katırcıları Bahçeden geçer . Ceyhan nehri de odun sallalarını nakil etmek suretiyle kazanın yol ihtiyacını karşılamaktadır .

Nakıl vasıtaları :

Merkez kazada İstasyon ile kasaba arasında bir Körük (Kerüza) dört tekerlekli üzeri kapalı araba vardır . Postaların gidip ve gelişinde halkı nakil eder . Kazada Otomobil veya kamyon yoktur . yalnız Haruniye köy Enstitüsü bu sene kendi namına bir kamyon alarak Enstitünün ihtiyacını karşılamaktadır . Ziraî ve Ticarî mahsulların nakli için At arabası öküz ve Manda arabası kullanılır . At arabası 100 , Öküz arabası 40 tane kadardır . Ova köylerinin 10nunda tekerlekli vasait kullanılır . Diğer köylerde mahsul Hayvanla Osmaniyeye ve Bahçe pazarlarına nakil edilir .

Mahalli ticaret :

Mahallâ Ticaret :

Haruniye nahiyesine bağlı Ova köylerinde istihsal edilen Bugday , Arpa Dag köylerinde istihsal edilen Uzum , Patates , Pekmez, Yaę, Sogan gibi mahsullar Ova köylerinde sarfedilmektedir.

Haricî ticaret :

Kaza mıntakasında istihsal edilen ve ihtiyactan fazla olan Arpa, Bugday , Yolafın % 40.nı Susam (Senede 35 - 40000 lira temih eder) yer fıstığı ,(senede 80 - 100000 lira temin eder) , Pamuk (Senede 30000 Lira temin eder), Tütün , Sogan , Kömür , Odun (Senede 25 - 30000 lira temin eder) gibi mahsulları harıca gönderilir . İstihsal ettikleri maddeler Bakkaliye , Manifatura eşyası , mamûl eşyalardır . Tekmin bünyesi ile Bahçe kazası kendi kendine yetemez durumda bulunduğu görülmektedir.

BAHÇE KAZASI AVARIZI.

Münhaniler 250 m. de bir geçirilmiştir.

Mikyası. 1:200.000